

ВІСЬ
І
КРАЇНА

РІК 1965

ЧИСЛО 6 (138)

ХРОНКА УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ.

● † Проф. Л. Чикаленко. 7-го березня 1965-го року помер у шпиталі Медікаль Центр в Нью-Йорку д-р філософії Левко Євгенович Чикаленко, дійсний член НТШ і УВАН, археолог і політично-громадський діяч. Д-р Левко Чикаленко народився 3-го березня 1888-го року в Україні коло Одеси. З молодих років брав жваву участь в українському політичному житті, був членом Української Соціал-Демократичної Партії. В 1917 році був членом і секретарем Української Центральної Ради.

На еміграції перебував у Варшаві, Парижі, Празі і Львові, а після другої світової війни в Авгсбурзі і Нью-Йорку. Опублікував ряд наукових праць західними мовами з археології, був одним із організаторів УВАН-у в 1945-му році. Від 1950-го року був членом Президії УВАН-у у ЗДА. Був керівником Археологічної Секції Академії і Комісії для вивчення українсько-жидівських взаємин.

Похорон відбувся в середу 10-го березня о годині 2-ій дня. Жфалібні збори відбулися того самого дня в год. 6-ій ввечері в приміщенні УВАН.

● † Тадеуш Лер-Сплавінський, видатний польський мовознавець-славист, член Польської Академії Наук, помер у м. Кракові на початку березня 1965-го року. Народився 20-го вересня 1891 року. Позоставив по собі багато наукових праць і багато учнів.

● Місяць Шевченкової пошани. Рік річно, ще від року 1861-го (рік упокоєння) вся Україна шанувала пам'ять свого великого сина і поета Тараса Шевченка. Дуже часто бувало, що шанувувати пам'ять Шевченка московський уряд забороняв.

У вільних країнах, цебто за межами сучасної України, окупованої комуністами, — у вільних країнах у місяці березні скрізь, де живуть українці, там публічно святкується пам'ять Тараса Шевченка, святкується академіями, хорами, зборами, Панахидами, проповідями, викладами і т. ін.

Це публічне шанування за останнє десятиліття побільшилося у вільних країнах, цебто за межами України. Бо в сучасній Україні шанування не вільне, а з Тараса роблять крайнього революціонера й комуніста-атеїста, чого на справді не було.

● Т. Шевченко в Конгресі. У "Конгресовому Рекорді" з 10 березня 1965 року, на сторінках 4611-4612 вміщене під заголовком "Тарас Шевченко" текст короткої промови конгресмена Дервінського, відомого приятеля

українців, у честь Тараса Шевченка. Названий конгресмен згадав, що це тепер 104-ті роковини смерті Тараса Шевченка, "який все ще служить, як могутній духовний поштовх українського націоналізму проти зрадницької комуністичної контролі над українським народом. Несповна рік тому здвигнено у Вашингтоні пам'ятник Тарасові Шевченкові, який став драматичним доказом на поважний вплив Шевченкового провідництва у вільному світі".

Промовець ствердив, що "не зважаючи на жорстокі переслідування, український народ продовжує своє змагання до волі. Тарас Шевченко, найбільший український поет, був усе своє життя бойовиком не тільки за волю України, але й за волю й індивідуальну гідність всіх людей". Конгресмен Дервінський закінчив свою промову бажаннями українському народові, щоб "здійснилась та воля всім людям, що її так подум'яно сподівався Тарас Шевченко".

● По всіх більших містах Канади й Америки в місяці березні 1965-го року вшановано пам'ять Тараса Шевченка.

● По всіх Православних Українських Церквах Канади в місяці березні 1965-го року служилася Панахида (Парастас) за спокій раба Божого Тараса.

● Інститут Шевченкознавства при Українській Вільній Академії Наук у ЗДА в Нью-Йорку влаштував в неділю 20 березня 1965 року о год. 6-ій веч. Вечір Шевченкового Слова. У програмі вечора, що його відкрив Юрій Лавріненко, був монтаж із творів Т. Шевченка п. н. "Шевченкові заповіді" у виконанні відомого діяча української сцени дир. Писна Гіряка. Відбувся вечір у будинку УВАН при 206 Вест вулиця в Нью-Йорку.

● В минулу неділю, 14-го березня 1965 року в Шікаго місцева громада вшанувала роковини Т. Шевченка концертом-академією з багатою програмою при виповненій залі школи Шопена. В першу частину програми академії ввійшов американський гімн, "Заповіт" муз. Стеценка, відспіваний мішаним хором "Сурма" під управою проф. І. Трухлого та промови секретаря крайового Комітету Пам'ятника Шевченкові, Ярослава Падоху.

● Прем'єра опери "Катерина", що відбулась у неділю 14 березня 1965 року в Клівленді, США, пройшла з великим успіхом і була в цілості записана на звукову стрічку для радіопересилань "Голосу Америки" в (Закінчення на ст. 3 обгортки)

ВІРА Й КУЛЬТУРА

FAITH AND CULTURE

МІСЯЧНИК УКРАЇНСЬКОЇ БОГОСЛОВСЬКОЇ ДУМКИ Й КУЛЬТУРИ
ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО БОГОСЛОВСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Передплата річна 4 дол., піврічна 2 дол., чвертьрічна 1 дол.

Окреме число 40 центів.

Адреса: 101 Cathedral Ave., Winnipeg 4, Man., Canada. Телефон JU-9-1606

Authorized as second class mail, Post Office Department, Ottawa, and for payment of postage in cash.

Printed by The Christian Press Ltd., Winnipeg, Canada

Рік XXVIII

April — Квітень, 1965

Число 6 (138)

ВОСКРЕСНЕ МАТИ УКРАЇНА!

Великодня поема.

I.

Буває, світ увесь знидіє:
Загубить Розум і шаліє,
І Бога Господа забуде, —
І звірями стаються люди...

Таке і сталося з світом нині:
Осквернені усі Святині,
Кує кайдани брат на брата,
Й танцює скрізь сваволя ката...

Церкві Господні зруйнували,
Й на Матір дишуть мов шакали,
Усе чесотне — до Сибіру
На муки катові-вампіру...

І щό пишалося в Україні,
Від черепка і до Святині,
Усе загарбане, побите, —
Забрало око все несите...

І лється людська кров рікою,
І дише все кругом грозою,
Й нестерпних мук широче море, —
І їх ніхто не переборє...

Та кров не все серед терпіння,
Бо серце лускає з горіння:
Бо є й за кров ще тяжчі муки, —
Коли конає люд з розпуки...

І є ще й Мати Дорогая
Й її ясна Любов безкрая, —
Вона згубила сина й дόчку,
Й сама конає он в куточку...

І трупи гόрами повсюди,
Й живі блукають трупи-люди, ---
Бо всі забули про Святиню,
І обернули світ в пустиню...

І кров із серця морем плине,
І не вщухає й на хвилину,
Бо став син Матері за ката, —
І Правда на Хресті розп'ята...

.....
А онде Ленін — Гітлер — Сталін
Гасáють п'яні в дикім шалі,
Побравшись солодко за руки, —
І потопає світ у муках...

Від їхніх скоків доли й гори,
І світ вгинається від Змори,
І кров покрила люд ущертъ, —
І зуби шкірить світу смерть...

.....
II.
Та онде з Неба Мати Божа,
Ясна й Пречиста, мов та рожа,
Над світом Руці підіймає, —
І Омофором покриває...

І Мати впала на коліна,
В сльозах благає Бога Сина:
“У муках твiр Твій потопає, —
Відкрий Воскресні Двері Раю!”

.....
Й зійшло над світом Сонце красне,
І розпростерлася Покрόва:
І Доля світу вже не згасне,
Бо з нами Матінка Христова!...

І Суд настане Всенародній,
І Правда стóптана воскресне:
Бо з Неба вдарить Прім Господній, —
Й Вогнем попáлить все нечесне!...

.....

Й що бiльше Віри буде в світі,
Що бiльш любити будем Бога, —
Теплише будемо пригріті,
Й до Миру поведе дорога!...

Святе ніколи не загине,
Хоча б його й кати топтали:
Воскресне Мати Україна,
Й нові засвітять Ідеали!...

І люд змордований воскресне,
Бо стане Богові за сина, —
І розцвітеться все Небесне,
І в серце Духом з Неба злине!...
28.ІІ.1965.

† Іларіон.

ЛЮБИМО УКРАЇНСЬКУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ ЯК ДУШУ СВОЮ!

†

Смирений Іларіон, з Ласки Божої Митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді, до Всечесного Духовенства, Преподобного Монашества та до всіх боголюбивих і благочестивих наших вірних, —

Христос Воскрес!

“І промовив Ісус: Я — Дорога, і Правда, і Життя!” (Івана 14. 6).

Ще спервовіку люди шукали для себе правдивої Дороги, щоб нею ходити і Правду знайти, і вести правдиве життя. Старий Заповіт не задовольнив людей, бо не розкрив їм повно Правди й Цілі Життя.

Тільки Ісус Христос приніс на світ наш правдивий Новий Заповіт, із зовсім новою наукою про людину й про Цілі Життя.

Людина — це син Божий, і їй Ісус Христос дав найбільшу й найвеличнішу Заповідь.

Коли Христа запитали, яка ж Заповідь найперша в Законі, Він відразу відповів: “Люби Господа Бога свого — це найбільша й найперша Заповідь. А друга: Люби свого ближнього, як самого себе!”

Мало цього, Ісус додав: “А друга Заповідь — подібна до першої!” (Мт. 22. 34-40). Цебто, Христос поєднав ці дві головні Заповіді в одне ціле.

Отже, Христос цією великою Заповіддю подав нам найбільшу науку про Людину: Любити ближнього свого

го! Служити ближньому — це служити Богові!

Це був зовсім новий погляд на Людину й на світ. На світі тоді було повно насилля та рабів, світ був головно рабський, і нова Христова Наука приносила світові визволення і багатьох владних налякала...

І в кінці Ісуса Христа осудили й розп'яли за цю Нову Науку: щоб любити ближнього, як любимо Бога!

Але Христос був правдивим Сином Божим, — і Він третього дня воскрес із мертвих...

А по Воскресенні Христос заснував нам Церкву Свою, яку й позоставив на землі замість Себе.

І Церква Христова невинно навчає нас усіх усього того, чого навчав Сам Ісус Христос. Церква Божа високо ставить Людину, і виховує її, щоб вона стала правдивим керівником світу на щастя й спасіння всім людям.

Навчаючи, Ісус Христос подав усім людям величну Заповідь: “Будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!” (Матвія 5. 48).

Це основна Заповідь Божа для світу, це основа нашого життя на світі. І для виконання цієї великої Заповіді про Людину Ісус Христос заснував через Своїх Апостолів Церкву Божу на всій землі (Матвія 28. 19-20).

Це Великодне Послання всі Священники УГПЦ в Канаді виголошують своїм вірним по всіх Церквах на Великдень.

— це те саме, що любити й Бога сво-

І Христос, Спаситель наш, через Свою Церкву голосно кличе до всього світу: "Я Дорога, і Правда, і Життя!"

І свого часу постала Церква Божа і на нашій Батьківщині, в Україні, — Господь Своїм Спасінням не оминув і нас.

Православна Церква Українського народу — це його найбільше Добро та найбільша Слава за всі довгі віки його життя!

Основоположником Української Православної Церкви вважається Апостол Андрей Первозванний, який десь у половині I віку проповідував на Київських Горах і передрік, що там постане багато Церков, цебто поблагословив постання Української Церкви.

Так і сталося, — Андрей Первозванний став основоположником Української Церкви, що сильно розвинулась ще до Великого Князя Володимира, який остаточно року 988-го охрестив Україну, яка понесла Християнство на всю Русь, і на Північ. Тому Українська Православна Церква є Мати Церкви Російської.

Українська Православна Церква сильно розвивалася, як Церква Первозванна, і як Церква Св. Володимира Великого. Господь поблагословив її, і Вона видала 170 Святих, які завжди моляться перед Господом за Українську Православну Церкву і за весь український народ.

Українська Православна Церква за довгі віки створила Україні всю її духову культуру, і в цьому безмежне її значення. Православна наша Церква була високоосвічена, і свою велику освіту несла не тільки всьому Своєму народові, але й усім слов'янським народам, особливо Своїм православним сусідам.

Це Українська Православна Церква дала всьому православному світові першу друковану Біблію, яку видала року 1581-го Академія Остриська на чолі з великим оборноцем Православ'я, князем Костянтином Острозьким на Волині.

Українська Православна Віра була Вірою всіх українських Князів та всіх наших Гетьманів, усіх наших великих людей, що творили Україну!

Ось тому весь український народ

глибоко шанує свою Українську Православну Церкву, як Церкву Апостола Андрея Первозванного, як Церкву Св. Володимира Великого, як ту Церкву, що дала йому душу його — українську духову культуру.

Українська Православна Церква — це найбільше Добро українського народу!

Року 1621-го в Києві зібрався був Церковний Собор, на якому були найвищі наші Духовні й світські, і вони постановили:

"Апостол Андрей — це перший Архиепископ Константинопольський, Патріарх Вселенський і Апостол Український!

На Київських Горах стояли ноги Його, а уста благословляли. І насіння Віри він у нас насадив.

Воістину Україна нічим не менша від інших східних народів, бо і в ній проповідував Апостол!"

Глибоко віримо, що Церква Святого Апостола Андрея Первозванного принесе своєму українському народові і повне спасіння!

Любімо ж свою Українську Православну Церкву, як душу свою!

Христос Воскрес, — воскреснемо і всі ми!

† Іларіон,

Ваш постійний богомолець.

Року Божого 1965-го, квітня 25-го дня, на день Святого Воскресіння Христового.

Всеканадійська Митрополіча Катедра Пресвятої Тройці в Вінніпегу.

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос Воскрес — і Україна
У Славі й Велічі воскресне,
І ми схиляємо коліна,
Гряде бо з нею все Небесне!...

І встане Церква наша Рідна
Дітей розгублених збирати,
Як переможна і побідна,
Любові повна мила Мати!...

Йі заграють Дзвони Великодні
У ярій Радості й Свободі,
І Гімни Волі всенародні
До Неба злинуть в братній Згоді!...

Христос Воскрес — і Україна
Воскресне вільна та соборна, —
На віки вічні ворог згине
І вже не візьме нас у жорна!...

† Іларіон.

БЛАЖЕНСТВО БЕЗКРАЄ.

Все тіло Святині чекає, —
Причастя сподоблюсь сьогодні:
Мое це Блаженство безкрає,
Святіші це Дари Господні!...

Я прагну із Богом з'єднатись,
Змінити свою всю істоту:
Навіки з Ісусом побратись,
Зазнати Блаженства достоту!...

Причастя — найбільші це Дари,
Що з Неба даються Людині:
Розгонять життєві хмари
І кличуть всіх нас до Святині!...

Причастя із Богом єднає
Й стається душа досконала:
Провин вона більш не зазнає,
Бо з ними навіки порвала!...

Коли я Причастя приймаю,
Це день Найсвятіший для мене:
Я пахощі чую із Раю,
І все мені райськи зелене!...
Немає над рожами квіта,

І Таїнства понад Причастя:
Бо Ним вся істота пригріта,
Бо в Нім моє зоряне Щастя!...
18.1.1965.

† Іларіон.

ПРАЦЯ НАД УКРАЇНСЬКИМ НАГОЛОСОМ.

Огляд.

З нагоди книги Митрополита Іларіона п. н. "Український літературний наголос". 1952.

Оце вийшли "Наукові Записки" Українського Вільного Університету в Мюнхені (ще за 1963 рік, ч. 7), і в них, на ст. 223-228 уміщена цінна наукова розвідка Проф. Д-ра П. Ковалева на вищеподану тему.

Розповівши про сучасну літературу про наголос, П. Ковалів подає:

Окремо спинимо нашу увагу на праці над українським наголосом проф. д-ра Ів. Огієнка — нині Митрополита Іларіона, що йому з нагоди 80-ліття з дня народження й присвячуємо цю нашу статтю. Наш учений крім різних сфер української філологічної науки, вже давно цікавиться питанням наголосу. В молоді роки своєї наукової діяльності автор присвятив ряд праць переважно російському наголосові: "Словарь ударений в русском языке и правила русского ударения" (Київ, 1911), "Об ударении в собственных именах исторических лиц, писателей, деятелей и т. п."

(Київ, 1912), "Об ударении в иностранных словах, употребляемых в русском языке" (Київ, 1912), "Русское литературное ударение" (Київ, 1914)*

Спеціально питанням українського наголосу проф. д-р Ів. Огієнко присвятив такі праці (хронолог.): "Ударение в украинском языке" (Курс украинского языка, Київ, 1918, стор. 104-113), "Український церковний наголос" (Див. Свята Служба Божа Св. о. нашого Івана Золотоустого мовою українською, ч. II, стор. 17-18, Львів, 1922), "Наголос як метод означення місця виходу стародруківаних книжок" (Зап. НТШ, т. 136-137, Львів, 1925), "Український наголос на початку XVII в." (Зап. ч. Св. Василя Великого, Жовква, 1926, т. II, вип. 1-2), "Українська вимова богослужбового тексту в XVII віці" ("Eipis", Варшава, 1926, кн. I), "Український наголос в XVI віці" (Сборник статей в честь акад. А. И. Соболевского, 1928), "Наголос чужих слів в українській літературній мові" (Календар "Дніпро", 1925, Львів), "Інтонція в реченні" (Рідна Мова, 1936, ч. I), "Наголос іменників на -ння, акцентологічний нарис" (Рідна Мова, 1936, ч. 4), "Український церковний наголос" ("Eipis", 1936, кн. I), "Середньоболгарський наголос в українських пам'ятках,

* Це перша повна система російського наголосу. На основі цієї праці вийшла англійська праця: Mark Sieff, Practical Guide to the Russian Accent. Лондон, 1919.

Вербська Євангелія 1560 р.” (Сборникъ въ честь проф. Л. Милетичъ, Софія, 1933 р.), “Східнослов’янський наголос у XIV віці”, том перший: Словник наголосів Чудів. Нового Заповіту 1355 року” (Зап. чину Св. Василія Великого, Жовква, 1938 р.), “Акцентні значки в наших писаних пам’ятках” (Рідна Мова, 1937, ч. 6).

Праці над українською наукою і зокрема над українським наголосом проф. д-р Ів. Огієнко не припинив і тоді (і не припиняє досі), коли він поєднав служіння науці з служінням рідній Церкві, прийнявши єпископський сан з титулом Митрополита. Як синтеза попередньої довголітньої праці над українським наголосом в 1952 році у Вінніпегу, Канада, вийшла книга Митрополита Іларіона “Український літературний наголос”, що обіймає 304 сторінки друку. Це перша фундаментальна праця в галузі українського наголосу з численним фактичним і історичним матеріалом.

У передмові автор слушно вказує, що “наголос — це ділянка літературної мови, яку кожний інтелігент мусить знати якнайкраще, бо власне з наголосу відразу пізнаємо ступінь його знання своєї літературної мови”. Звідси впливає в автора гасло: “Для одного народу — одна літературна вимова”. “Ми вже маємо одну соборну літературну мову, мусимо мати й одну соборну вимову, а наголос у ній займає перше місце”.

Основою української літературної вимови автор вважає киево-полтавську говірку, зафіксовану й особливо поширену в 50-70-х роках XIX ст. виданнями з наголосом Т. Шевченка, П. Куліша, М. Вовчка та ін., а пізніше творами М. Старицького, Б. Грінченка, Л. Українки, О. Олеса, Сп. Черкасенка, М. Рильського та ін. Твори цих письменників, крім джерельного матеріалу XIV-XVIII ст., головним чином і послужили нашому вченому матеріалом для написання цієї праці. Поклавши в основу своєї праці різні джерела, автор в описі сучасного літературного наголосу дотримується головно видань Української Академії Наук, переважно словників, що вийшли до 1931 року.

Повна система українського наголосу ще не вивчена науково. Митро-

полит Іларіон вперше ґрунтовно пробує встановити цю систему, підводячи український наголос під певні закони й правила. У вступі автор указує такі основні закони українського наголосу.

1. Перший закон полягає в тому, що наголос в основному тримається трьох останніх складів слова: кінцевого, передостаннього і третього від кінця слова. Таких слів в українській мові автор налічує понад 97%, з них 50% слова найчастіше з наголосом на другому від кінця складі, 30% слова з наголосом на останньому складі і, нарешті, 17% слова з наголосом на третьому від кінця складі.

2. Другий закон полягає в тому, що наголос при відмінюванні слова залишається нерухомий: в трискладових і багатоскладових словах (вітрило, блискавка), в префіксованих словах (вікуп, безлад), в складених словах (горлоріз, гречкосій), в словах виразно пестливих (матінка, ніченька), в словах виразно здрібнених (містечко, горнятко), в словах іншомовних (поет, міністр).

3. Третій закон — це так зв. енкаліза, тобто перенесення наголосу в певних випадках уліво, до початку слова (на ніч, закуток).

4. Четвертий закон обіймає слова, де склад вимовляється із збільшеною психологічною силою, із збільшеною інтонацією (серденько, змалечку, на ставу).

5. П’ятий закон обіймає слова, що творяться з інших слів, зберігаючи наголос того слова, від якого дане слово походить (сіла-сильний, віра-вірний-повірити).

6. Шостий закон — це закон розрізнення форм, що проявляється дуже часто в словотворенні і в формах слів та в синтаксї (баба-баби, братова приїхала — братова хата).

8. Нарешті, восьмий закон — це закон аналогії, що спричинився до створення багатьох подвійних форм. Наприклад, при одним закінченні утворилось дві чи кілька груп, і сильніша з них за аналогією перемагає інші, створюючи дублети (скарбівниця, цигарниця).

Серед східнослов’янських мов український наголос виділився в окрему систему, як це видно з першої ак-

центрованої пам'ятки — Нового Заповіту 1355 року.* Ця система українського наголосу протягом свого історичного розвитку зазнала з найдавніших часів "кілька сильних впливів", які й досі залишили свої сліди. З них найпомітнішим автор вважає тюркський вплив, що надав українському наголосові більшої рухомості і передав багато нових слів з наголосом на кінцевому складі (товар, очкур, черга, курган, сагайдак та ін.).

Другим сильним впливом на український наголос автор вважає вплив південнослов'янський, що позначився особливо в XV-XVI ст. переважно на книжковій мові, в церковних назвах. Далі йшов польський вплив, що позначився особливо в XVI-XVII ст. і відбився на західних українських говорах. А в XVIII-XIX ст. — російський вплив.

Окрему увагу у вступі Митрополит Іларіон приділяє історичному оглядові наголосу в рукописних та стародрукованих книжках. Автор давно цікавиться історичними проблемами українського наголосу. В свій час з під пера його появилася ряд статей і розвідок, присвячених давньому наголосові в старорукописах і стародруках. Про деякі з цих праць ми вже раніше згадували.

Вивчення наголосу в давніх пам'ятках — як українських, так і старослов'янських — дало нашому вченому багатий ґрунт і досвід для історичного обґрунтування наголосу в окремих говорах, напр., збереження в західно-

українських говорах залишків давньої системи наголосу на корінному складі (прішу, кажу, продали, взяли тощо), тоді як у східно-українських говорах і в літературній мові наголос відбіг від корення (прошу, кажу, продали, взяли тощо).

Практичну частину книги, власне, український літературний наголос автор подає за схемою окремих частин мови: іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник. Крім того, окремі розділи присвячено енклизі і проклізі, де говориться про переміщення наголосу вліво і вправо. В додаток до всього цього вкінці подано коротко про логічний наголос, про наголос іншомовних слів в українській мові та про наголос в географічних назвах. Далі йде бібліографічний покажчик літератури про наголос, дуже важливий додаток до кожної наукової праці, та словник літературних наголосів. "Словник цей короткий, — пише автор, — і не охоплює всього поданого в праці матеріялу, але все важливіше таки внесене, головне те, що має практичний характер, наприклад, сюди внесені всі ті слова, що в Західній Україні вимовляються інакше".

Праця Митрополита Іларіона (проф. д-ра Івана Огієнка) над українським наголосом — це велетенська праця людини, що може все своє життя спостерігала цю важливу особливість кожної мови, зокрема української мови, що має свою питому їй систему наголосу, хоч може цей наголос залишається в багатьох моментах ще недослідженим. Дальша праця над українським наголосом чекає на нових дослідників, які матимуть широкое поле діяльності в цій важливій ділянці української науки.

Проф. П. Ковалів.

СЛУЖИТИ НАРОДОВІ — ТО СЛУЖИТИ БОГОВІ. У ЧОМУ ОСНОВА ХРИСТИЯНСТВА.

Богословська студія.

XXIV.

ОБЕЗЦІНЕННЯ ЛЮДИНИ.

Основа Християнства — високе й любовне ставлення до Людини. Людина — це син Божий, вона створена на Образ і Подобу Божу. І доки така

пошана до Людини була реальна, Християнство не хиталося.

Звичайно, здавна бували підкуповання під пошану окремої Людини, але в Християнських державах ця пошана таки все зростала. За останні ж

* Про наголос цієї пам'ятки автор написав спеціальну працю: "Східнослов'янський наголос у XIV віці. Частина I: Словник наголосів Чудівського Нового Заповіту, 1355 року", Жовква, 1938.

часи, особливо за останні 50 літ, авторитет окремої Людини катастрофічно падає, — людство явно завертає до упрощеного старого часу, коли мав ціну головно рід, а не окрема Людина. Помалу, але невпинно, збільшується обесцінення Людини, цебто порушення основ Християнства і запроваджується найбільше поганство.

Девальвація людини.

За нашого часу, особливо в Сове-тах, окрема Людина зовсім обезцінилася, стала нічого не вартою, — це тільки робочі руки в колхозі чи на фабриці, це тільки “військове м’ясо” для війни. Про свободу людини всі вже забули!

Сучасний світ усі сили віддає на удосконалення смертоносної зброї, на будову різних машин, пишних споруд і т. ін., але зовсім не дбає про духове удосконалення Людини. Сучасна Людина залегко приноситься в жертву державі, опіліці, партії, капіталу й т. ін., які зовсім не дбають про неї поза дисципліною. поза покорою до себе. Держави чи партії легко обертаються в диктатури, стають тоталітарними. Обесцінення Людини довело ціну їй до зера...

За нашого часу Людина розцінюється не сама собою, не тим, що вона Образ і Подоба Божа, але ціниться тільки за силу й опритність своїх рук. А згине Людина, — її місце зараз заступлять сотні інших подібних. Людину, найвищий твір Божий, сина Божого стали вважати за робочого вола, і запрягли в рабське ярмо. Про підвищення духа Людини перестали дбати, бо інтелігентніша Людина менше надається до ярма, більше брикається...

Появилися науки про більшу вартість окремого народу, а інші народи засуджувались на знищення, як мало-вартісні... Появилася нова хвороба — менш вартість, якою охоплюються мільйони людей в різнонаціональних державах, де звичайно панує один тільки народ, а всі інші — тільки терпляться...

У добрій третині світу сьогодні запанувала азійська система ставлення до Людини: вона ніщо, і, скажемо, в Сове-тах більше дбається про худобу, як про Людину. Там уже утворилася

найнижча кляса людей — селяни-колхозники, і слово “колхозник” стало лайкою...

Це найбільша сучасна криза Християнства, бо руйнуються самі його основи. Це найбільша трагедія й сучасного світу, бо він же досі творив культуру християнську. Марксизм-комунізм творить цю кризу свідомо, бо він свідомо валить Християнство. Капіталізм, наприклад, часто робить подібне через свою “ідеологію доляра”, для якої Людина так само непошанована — це головно робочі руки...

Отруя марксизму-комунізму, як солодкого опіюму для народу, густо стелиться всім світом і вбиває авторитет Людини, чому обесцінення Людини шириться по всій вселеній. На поміч комунізму йде й капіталізм, і християнський погляд на Людину падає, і вертається замасковане поганство, реальна панщина. Губиться повага до Людини, бо світ перестає бути правдиво християнським. Людство потроху забуває про душу Християнства, — про Царство Боже, про Третій Заповіт, — Царство Духа. Упала ціна Людини, обесцінення її доходить до крайньої границі!... Девальвація!...

Найбільше терплять “менші світу цього”: селянство, робітництво, дрібне урядництво. Хто ними тепер належно опікується? Хто підвищує ім духа? Хто дбає про них з погляду Божої Заповіді: “Будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний”? Ніхто про духа їхнього не дбає, — їм проповідується тільки стаханівщина...

У комуністів відновилася стара класа: смерди-селяни-колхозники!...

І буря росте, бо синівство Боже не смертельне в Людині, його нічим не забити... Росте буря цих “менших світу” нашого, які глибоко відчують розпаншене обесцінення Людини, коли її обертають в раба, однаково якого: чи то державного й партійного в Сове-тах, чи то долярового в Америці...

І коли ми не опритомніємо, коли ми не направимось, то буря вдарить, і запалить і спалить цей світ, що поволі перетворюється з християнського в азійський...

І буде тоді плач і скрегіт зубів, а рятунок буде спізнений...

XXV.

ВЕЛИКЕ ЗНАЧЕННЯ БОЖОЇ
ЗАПОВІДІ.

1. УСІ СЛУЖИМО НАРОДОВІ!

Господь не все ще відкрив нам про Себе, не все ми знаємо про Нього, не все знаємо, як насправді служити Йому, яка повинна бути наша Бого-служба, які стосунки до Нього.

Багато знаємо з цього, але не все, не глибоко, не широко знаємо.

Тут я подав одну тільки ділянку нашої Богослужби, але найважливішу: про службу Богові наймилішою Йому службою народів, на чому Закон і Пророки стоять.

Ніякої іншої служби Собі Господь не вимагає від нас. Бо на цьому світ побудований, бо це основа християнської соціології.

Службою народів служить Богові весь Його світ: селянство служить на полях, робітництво на фабриках, міщанство в торгівлі, інтелігенція по різних установах: учителі в школах, урядники в урядах, лікарі в шпиталях, адвокати в судах, поети й письменники в літературі, інженери в різних галузях матеріального життя й т. ін.

І служать Богові службою народів всі, коли тільки не навмисне шкодять йому.

Як бачимо, службою народів служить своєму Творцеві весь світ, служить самою істотою свого життя, самим устроєм світу, служить кожен, хто живе.

Таким чином “служити народів — то служити Богові”, — це великої глибини Заповідь, яка перетворює всю Вселенну на правдивий Храм служіння Господеві. Увесь світ — це найвеличніший Храм Божий, а все людство вже самим життям своїм служить Своєму Творцеві! “Усяке дихання нехай хвалить Господа!” (Псалом 150. 6).

Глибоко про це навчає нас Апостол Павло: “Чи не знаєте ви, що ви — Божий Храм, і Дух Божий у вас пробуває? Як хто нівечить Божого Храма, того знівечить Бог, бо Храм Божий Святий, а Храм той — то ви” (1 Кор. 3. 16, 17). “Бо Господня земля й її повня” (1 Кор. 10. 26), “Господня

земля, й що на ній, цілий світ і мешканці Його” (Пс. 24. 1).

2. СЛУЖИТИ НАРОДОВІ — ОСНОВА
ХРИСТИЯНСТВА.

Нова ця наука, яку я тут всебічно удоводнюю, реально ставить нас усіх, усе людство ближче до Бога свого. Він Батько для всього людства, для всього світу, а ми всі Його діти, і всі ми служимо Йому, як у спільній родині.

Нова ця наука дає немало нового для Богопізнання, для вияснення стосунків між світом та Творцем його.

Людині й людству відкриваються нові широкі горизонти для Спасіння, для глибшого пізнання світотвору й його завдань.

Нова наука міняє наш світогляд на службу Богові, бож служимо Йому всі ми, тільки служимо не однаково, — на різних становищах, ближче чи далі від Його Св. Престолу. Але Богові служимо всі!

Сильніші богослови глибше розкриють нову цю науку, і глибше висвітлять її значення. Не роблю з “народу” якогось божка, але все ж таки треба прийняти, що він — найбільший твір Господній, а до того й створений на Образ і Подобу Богу (Буття 1. 27), і ми повинні служити йому для його добра й щастя, а ще принесе добро і щастя і нам.

Нова наука чисто християнська, яку можуть легко сприйняти всі Конфесії, бо вона для всіх надається, нікому нічого не ламаючи. Для всіх вона істотна, бо захоплює саму душу нашої Віри.

Людина в істоті своїй — громадська. І будуючи світ наш, Господь в істоту нашу вклав найпершу Заповідь нашого громадського життя, — служіння один одному. “Один одному тягарі носить!”

Нова наука широкі демократична, як і вся Євангельська наука. Вона всенародня, вселенська, світова. Служба й праця ставиться тут, як конечна дорога нашого Спасіння для всього людства, для цілого світу.

Служити — це робити добро. Слово “служити” ніколи не має в собі жодної кривди кому, жодної шкоди. Хто кривдить народ чи шкодить йому, той йому не служить, і тим іде

проти Заповіді світотвору, бо ми повинні служити народові тільки на добро, і це Божа Заповідь для всього світу.

Ось тому нова ця наука має надзвичайно глибоке соціальне значення, і коли б світ сприйняв її належно, вона б його переродила. Спинулися б війни, спинулися б напасті, засяяло б світло в нашій темряві. Правда перемогла б зло!

Пригадаймо собі науку Апостола Любові, щобто служби народові, Івана Богослова: "Хто ненавидить брата свого, той у темряві. А хто любить брата свого, той пробуває в Світлі, і в ньому спокуси немає. Хто ж ненавидить брата свого, пробуває той в темряві, і не знає, куди він іде, бо темрява очі йому засліпила" (1 Ів. 2. 11).

"Бо темрява очі йому засліпила", — ось у цьому власне криза сучасного світу, трагедія його. Бог створив світ так, що він може існувати тільки при службі всіх Йому та при додержанні Божої Правди. А людство Божу Правду топче, а що "служба народові — це служба Богові" зовсім забуло...

І світ тепер зайшов у кут, попав у найбільшу кризу, бо зійшов з правдивої дороги Християнства. Заповіді Христові, заповіді Християнства світ звів до абстрактних понять, і летун, вибираючись кидати бомби на безборонне місто, кладе собі до кишені... Євангелію... "Бо темрява очі йому засліпила"...

Основа Християнства — це Лю б о в. Усю науку Христову можна висловити одним словом — Лю б о в. Бо "Бог — то Любов!" (1 Ів. 4. 8).

Світ зростає тільки на Любові, на службі ближньому. Щастя всього світу — тільки в Любові одного до одного. А любити — то служити, то жалувати. Повнота Любові — у службі ближньому, громаді, народові, людству: хто як і чим може.

Нового Заповіта подав нам Ісус Христос, як Боголюдина. Він Істотою Своєю Бог і Людина. Ісус Христос з Неба на землю зійшов, щоб Людину звести на Небо, щоб обожити її. Головна Ідея Нового Заповіту власне — Богочоловічество чи Боголюдство. Бог і Людина злилися в Христі в одне неподільне ціле, тому й служіння

Йому — Богу й Людині — одне нерозірвальне ціле. Через це коли служимо Людині, то тим самим служимо й Богові, і навпаки. Бо Бог Людину сильно наблизив до Себе і показав дорогу до обоження.¹

На пониженні ближнього зростає тільки розклад Людини, — Людина від пониження тільки дичавіє.

Ціль нашого життя — служити народові, служити один одному. Щастя наше — у Службі Богові службою народові. Найвища краса нашого світу — в служінні Людині, в служінні народові.

Умій прощати — в цьому висота служби ближньому. "А хто без гріха, нехай перший той каменем кине" на винного (Ів. 8. 7).

Уся наука Апостола Павла свідчить про обоження Людини, бо Людина — Храм Божий (1 Кор. 3. 16, 6. 19).

3. СЛУЖБОЮ НАРОДОВІ СВІТ ПЕРЕРОДИТЬСЯ.

Вселенська Церква Христова має такі величезні сили для правдивого служення народові, що коли б вона, — серцем і розумом сприйнявши нову науку, — кинула їх на цю службу, як на службу Богові, то світ переродився б, і не був би таким темним та бідним!

Народ, людство — це найвищий твір Господній, і кожен має обов'язок службою йому нести добро й щастя цьому творові, допомагаючи його розвою. І тим самим служити й собі самому.

Коли я кажу "народ", "світ", я їх мислю з тим кращим, що вони мають. Апостоли в своїх Посланнях часто під словом "світ" мислять тільки гріховний світ, сам гріх, але мусимо всі працювати, щоб цієї "гріховности" було в ньому якнайменше, і щоб нарешті вона зникла з нього.

І тоді буде в світі скрізь Світло, і ми ходитимем у Світлі, і Царство Боже настане на ньому!...

Коли ми будемо пам'ятати, що служити народові — то служити

¹ Див. мою працю: Обоження Людини, — ціль людського життя. Богословська студія. 1954 рік, ст. 96.

Богові, то цим ми приспішимо Царство Боже на землі!...

Ця нова моя наука про службу народів мусить увійти в світогляд всього людства, усі мусять нею перейнятися, сприйняти її істотно, як головну Євангельську науку, — тоді світ піде іншою дорогою, бо всі будуть свідомо служити один одному, й тим народів, і цю службу вважатимуть службою Богові.

Тоді народ, увесь світ стане правдивим творивом на Образ і Подобу

Божу. Тоді всі будемо на дорозі до обоження!...

Глибоко вірю, що коли не зрозуміє цієї нової науки сучасне покоління, то кінче зрозуміє його наступне чи наступні, але ця велична для всього людства наука таки стане Святою й Церковною.

Стане світові на переродження, а Богові на Славу!

Вона переможе світ, бо вона — ціль світобудови!...

Закінчення.

† Іларіон.

ДЕННИК МОЄЇ ДУШІ.

ХІІ.

ГОСПОДНЯ ТВОРЧИСТЬ БЕЗКОНЕЧНА.

1. БОГ ТВОРИТЬ СВІТ ВСЕ ДАЛІ Й ДАЛІ...

Усе пливе, вперед іде,
Й ніщо не спиниться ніколи,
Мінливе все, до змін веде,
Міняються і гори й доли!...

Один Господь незмінний все,
І творить Світ все далі й далі, —
Господь у Світ Добро несе,
Й Свої Закони вічно стали!...

Безкрайї Космос все пливе,
І Бог у творчості Всевічний,
В Його творінні все живе:
І зёмний світ, і Потойбічний!...

Вселенна — Космос — без кінця,
Та Бог могутніший від нього, —
Всі разом в Лоні ми Творця,
У Царстві Бога Трисвятого!...

А Бог — Всевічная Любов,
Й Вселенну творить у Любові, —
Й нові Світи ростуть ізнов,
І будьмо жити в них готові!...
21.I.1965.

2. БОГ НЕ СКИНЧИВ ТВОРІННЯ СВІТУ.

Бог творить світ все далі й далі,
Диявол створене руйнує,
Тому потовчені Скрижялі,
І часто Добре йде навсёе...

Вселенна Божа безконечна,
Світів у Космосі мільйони, —
Творцева праця всесердечна:
Святого Духа творчі гони!...

Бог не скінчив творіння Світу,
Ми Божих задумів не знаєм, —
Й чекаєм Нového Завіту,
І мрієм тоскно вонним Раєм...

.....
Бог світ помалу відкриває
Й дарує людям Розум Гірній, —
Творіння Господа безкрає,
І задум Божий непоборний!...

Господь Усесвіту Джерело,
Керує в Космосі світами, —
А злий диявол — то омела
Що ставить доброму лиш тами...
14.II.1965.

3. ВІЧНИЙ ПОСТУП.

Пливе Дніпро у Чорне море,
Пливе, й ніколи не бубуває,
Воно ж, як вічний степ, просторе,
І хвілями, мов крільми, грає!...

І світ пливе вперед так само,
Й ніхто його повік не спинить, —
Всевічний рух його без тами,
Творець нове без вплину чинить!...

І думка людська мчить без краю,
І творить чуда за собою, —
І все пливе до Бога й Раю
І досконаліться з розвбю!...

І в Бозі вищатся всі люди,
На Дусі Творчому зростають, —
І Царство Боже мріє всюди,
Любов і Згода крільми мають!...
14.I.1961.

4. У БОЗІ ВІЧНІСТЬ.

Минувся день, і вже ніколи
Не вернеться до мене він, —
Усе летить, немов соколі,
І де шукать їх вічний гін?...

Впливе один раз річка в море,
Й повік не вернеться назад, —
І тільки б́удуче простóre,
Усе минуле — тільки згад...

Не вернеться усе минуле,
Його лиш пам'ять принесе:
Воно навіки вже заснуло,
І непробудно спить усе...

Один лиш Бог усе зо мною,
В минулім-б́удучім Один, —
І вічно пугттю йду одною:
Йому я був і буду син!...
6.V.1964.

5. НЕТЛННА ЛЮДИНА.

(Матвія 5. 48)

Минуть вікі, і зéмні люди
Втрачати стануть тлінне тіло,
А дух міцнішати все б́уде,
І буде рватись в Небо сміло!...

І люди згублять тіло тлінне
Й настануть Духові Істоти,
Й життя почнеться все відмінне:
Без хліба, сліз і без турботи!...

І люди стануть Ангола́ми,
Безтілі й неозóрі д́ухи,
Й космічна пр́осторінь без тами
До себе пр́ийме наші рухи!...

"І станем всі ми досконалі,
Як наш Творець, Отець Небесний",
Й міжзор'яні всевічні далі
Засвітять нам, як Шлях
Воскресний!...

27.I.1961.

6. ТВОРЧИЙ РОЗУМ.

Господь постійно в світі з нами
Перебуває між людьмі,
Його правдивими синами
Новіни творимо і ми.

Господь шле в нас Свогого Духа,
І Творчий Розум творить Він,
І відкриває зора й слуха,
Щоб бачить-чуть Всетворчий Гін.

І світ невпинно все зростає,
Його все далі творить Бог,
І творчість ця кінця не має
Від перемог до перемог...

І людство вічне в Творчій Силі,
Бо Бог безсмертний між людей, —
Сини ж Господні орлокрилі,
І Розум наш — з Його Грудей!...

Живе Дух Божий у людині,
І Розум Творчий подає, —
Й душа наповнена Святині,
Й сприймає Боже за своє...
19.I.1965.

7. БОГ ВСЕЛЕННІЙ ТВОРЕЦЬ І ПОКРОВА.

Господь світові всьому Основа,
Невидіма Істота духовна,
Він вселенній Творець і Покрoва,
Він Любов і Краса́ невимóвна!

Він на землю послав для спасіння
Однорóдженoго Свого Сина, —
Й Ним відкрились Господні веління,
Вся Наука Свята та Єдина!

Господь Батько і Цар в світотворі,
Опiкун і Захисник Людiні, —
Й ми до Ньoго в Молитві й покорі
Усе кличемо в кожному чині!...

Не покінчений чин світотвору,
І Господній Дух дише, де хоче, —
І Людiна зростає Угóру,
Бо веде її Слово Пророче!...
1945. Лозанна.

8. УСЕСВІТ.

Ой високо хмаранька ходить,
А сонце ще вище над нею, —
Це Бог їх відвічно так водить
Рукою Святою Своєю...

Господь дав природі Закони,
І ними живе все від віку:
І світ цей, і інших мільйони,
Узяв їх Творець наш в Опіку...

Й не сила нам весь світ обняти,
Бо очі короткі в людини, —
Усесвіт — це Божі Палати,
А Бог в них — Господар Єдиний!...
16.I.1962.

9. ВСЕЛЕННА Й БОГ.

Чи можна зміряти Вселенну,
Бодай хоч Розумом схопить?
Усю махіну цю силенну
Збагнуть істотно хоч на мить?...

Вселенна вічна і безмежна, —
Де їй початок, де кінець?
Коли ж це твóриво належне,
То хто в віках його Творець?

Коли ж її збагнуть не змога,
Вона ж вся твориво Творця,
То як же нам збагнути Бога,
Що без початку й без кінця?...

Коли Вселенна безконечна,
То Безконечний і Господь,
І ти, людинонько безпечна,
З своїм аршином не підходь!...
11.II.1963.

10. КРУГОМ ГОСПОДЬ!

Кругом Господь, кругом Творець,
Його на кроці кожнім чую, —
Пройди ввесь світ з кінця в кінець —
Скрізь бачиш Тройцю Трисвятую!...

Це Він Творець природі всій,
І Руку Божу знать у всьому, —
І все вродилось з Божих дій
На Славу Господу Святому!
4.III.1963.

11. РОЗУМ.

В Людини Розум вічнотворчий,
Все прагне він нове творити, —
Його зродив Дух Животворчий,
Й творити мусить він, щоб жити!...

Бо Розум наш — Подоба Духа,
Й створити може навіть Вічне, —
Красу для зору і для слуха,
Як те Блаженство Тогобічне...

Але творити треба з Богом,
У всьому Дух Святий допоможе:
У творі пахне хай Чертогом,
Хай Богу стане він за ложе!...
9.I.1962.

12. ВСЕВІЧНЕ.

Мета найперша для Людини —
Діяльно в світі Божім жити,
Й душею чути що-хвилини
Потребу Вічне творити!

Бо Бог створив нас керувати
Над світом дивним, загадковим, —
Й на зле утворювать загати,
І нести світові обнови!...
.....

Я рвусь до Неба, рвусь до Раю,
До Вічної Красі я лину, —
Я Правди Божої шукаю,
Й люблю її одну-єдину!...

Для творчости я жити мушу,
Аж поки не створю Всевічне, —
Одним життям всього не зрушу, —
Життя ж коротке цьогобічне!...

Для творчости живе Людина,
Щоб путь до Вічного вказати, —
Тому душа до Бога лине,
І сніється Зоряні Палати!...
18.I.1966.

13. І СВІТ НЕВПИННО ВСЕ РОСТЕ...

Господь створив для нас ввесь світ,
І мудро творить далі й далі, —
Усім несе Новий Завіт,
І пише нам Нові Скрижаль!...

Ми рідно з Господом живем,
І разом з Ним працюєм в світі, —
Вперед до Вишнього грядем,
І Духом Божим ми припріті!...

І світ невинно все росте,
А з ним зростає і Людина:
Бринить у серці все Святе,
І ми стаєм Йому за Сина!...
13.III.1965.

† Іларіон.

РИМСЬКА УНІЯ НЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Експерименти Риму над українською душею.

Митрополит Андрей Шептицький не працював для поєднання Церков.

У світлі такого беззастережного служення Римському Престолові треба розглядати всі його життєві турботи й терпіння, яких йому, як Митрополитові Галицькому, не бракувало. Але розминається з правдою твердження, буцім то Митрополит А. Шептицький — це "Апостол поєднання", бо таким він ніколи не був. Усе

своє життя, як вихованець Римо-Католицької Церкви, перейнятий духом її стремління до панування над усім Християнством, він мріяв і працював не для поєднання Сходу й Заходу, Церкви Православної й Церкви Римо-Католицької, як рівного з рівним, на тих основах, на яких Церква була Єдиною з Єдиним Головою Церкви,

Христом Спасителем, якою вона була до 1054 року, коли то Церква керувалась Вселенськими Соборами, а не "непомильними Палами", які оголосили себе "понад Церквою, понад Вселенськими Соборами", — але для приєднання Церкви Православної, а в тому й Української Православної Церкви, як частини Христової Апостольської Вселенської Православної Церкви, — до Церкви Римо-Католицької.

З закликом до такого "церковного поєднання" Митрополит Андрей Шептицький на початку 1942 року звертався своїми листами: 1. "До всіх Високопреосвящених Православних Архієреїв в Україні і на українських землях", 2. "До Української Віруючої Православної інтелігенції".

Св. Собор Єпископів Української Православної Церкви в Польщі (тоді — "Генерал-Губернаторство") на ці листи відповів такою постановою: "Щиро вітаємо заклик Митрополита Кир Андрея Шептицького про поєднання двох наших Церков в одну Церкву, і з радістю приймаємо до своєї Православної Церкви всіх наших братів греко-католиків. Ми всі гаряче щоденно молимося, щоб в Україні постала для всього народу одна Українська Православна Церква".

Ще виразніше підкреслено потребу поєднання всього українського народу в одній Українській Православній Церкві, що є Матір'ю для всіх українців від часу Охрещення України, в Соборному Посланні Архієпископів Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Української Православної Церкви в Сполучених Штатах Америки й Української Автокефальної Православної Церкви на чужині від 30-го квітня 1960 року, в якому так говориться: "Цим Посланням ми спільно відповідаємо і на заклики греко-католицького Єпископату з Риму від 16-го жовтня 1959 року, щоб православні Єпископи "стали перед близьким уже Вселенським Собором з покірним проханням" прийняти нас під юрисдикцію Римського Папи, і тим єднатися з ними. Ні, — вся наша довговікова історія перестерігає нас від такого кроку. Навпаки, ми спільно, весь український Єпископат, сердечно й любовно кличемо всіх греко-католицьких Владик, усе греко-като-

лицьке Духовенство та весь греко-католицький народ покинути чужий і ворожий нам Рим, і вертатися додому, до своєї Рідної Матері, Церкви Православної.

І коли ви всі до нас вернетесь, це буде найбільше й найсвітліше Свято знедоленої цим поділом України. І тоді настане справді Єдина Соборна Українська Православна Церква, а вона всіх нас приведе і до справді Соборної й Вільної України!"

На жаль, Українська Православна Ієрархія відповіді на свої звернення в справі привернення церковної єдності, ні від покійного Митрополита Андрея Шептицького, ні від теперішньої Ієрархії Греко-Католицької Церкви не отримала. Але заохочена 2 Ватиканським Собором Римо-Католицької Церкви та Молитвами при гробниці Йосафата Кунцевича в Римі, про якого ми вже згадували та про якого Митрополит Іоанн, Первоієрарх Української Православної Церкви в Америці, у своїй доповіді на 5 Соборі Церкви, який відбувся в Честері, Па., 23-25 жовтня 1964 року, відверто й вселюдно сказав, що "т. зв. "святого" Йосафата Кунцевича натовп забив не за його Віру, а за жорстокості й знущання над православним Священством і віруючими", — Греко-Католицька Ієрархія вперто проповідує "церковне поєднання" в римському розумінні, то значить — підкорення всіх і вся Римському Престолові, "єдиному непомильному" Папі Римському, "Голові Церкви" Римо-Католицької.

Нове "Спільне Пастирське Послання католицьких Владик".

Ось на початку січня 1965 року в пресі появилось "Спільне Пастирське Послання українських католицьких Владик", що його підписало 14 Владик (чомусь бракує кількох підписів, а в тому навіть Митрополита Амвросія Сенишина з Америки) на чолі з Йосифом Сліпим, "Верховним Архієпископом-Митрополитом", тепер уже кардиналом. Наслідуючи польських єзуїтів на чолі з відомим Скаргою під час насадження силою й гвалтом унії в Польщі, вони вдаряють по авторитеті й повазі всіх інших Церков, що не визнають Папи Римського за "Вікарія Христа", за "Намістника

Христа на землі”, за “Непомильного й Голову Церкви”, називаючи їх “заблуканими вівцями, які тримаються здалека” від Римо-Католицької Церкви, що, як вони повчають своє духовенство й вірних, “збудована на скалі-Петрі”, ховаючи від них ясне й виразне навчання слова Божого, яке так каже про будову, основу й Голову Церкви: “Збудовані на основі Апостолів і Пророків, де нарижним каменем є Сам Ісус Христос” (Ефес. 2.20); “Ніхто не може покласти іншої основи, крім положеної, а вона — Ісус Христос” (1 Кор. 3. 11); “Христос — Голова Церкви” (Ефес. 5. 23).

Понизивши в очах своїх вірних усіх християн, а в тому також своїх братів і сестер українців православних, а тим самим майже тисячолітню історію Української Православної Церкви й майже сімсотлітню історію Православної Галичини, прапредків теперішніх українців католиків, а одночасно заславилиши Христом Петром і “Намісником Христа Папою” Самого Ісуса Христа, — греко-католицькі Ієрархи висловлюють “солодку надію... на скоре об’єднання цілого українського народу в одній, святій, католицькій Церкві”, то значить Церкві Римо-Католицькій, бо така її повна назва.

Чи таке трактування православної від віків України може сприяти братерському у Христі співжитті українців, які знаходяться в затяжній боротьбі з ворогами за вільну, незалежну, Соборну Україну, з властивою Православію повною релігійною толеранцією, яка була предметом гарячої дискусії на третій сесії Ватиканського Собору та продовження якої відбудеться на четвертій сесії, бо Єпископи-консервати є проти “свободи Релігії”?

А з другої сторони, чи не виглядає це на оголошення Римо-Католицизмом війни православної Україні? Чи не є це пропагування давнього польсько-римського плану “Походу Риму на Схід”? Чи Україна потребує ще й релігійної війни?

Нарешті, чи це не пригадає нам зухвалого Хрущовського вигуку під адресою американців: “Ми вас угробили!”?

Україна ніколи не визнає над собою влади Риму!

Коли ми поглянемо в історію, то побачимо, що Рим, залишивши року 1054-го православний Схід та кинувши на нього папське прокляття через покладення булли або Грамоти на Престолі Св. Софії папськими легатами, на чолі з гордим кардиналом Гумбертом,⁷⁸ а пізніше, в XVI-му столітті, викликавши своїм відходом від навчання Єдиної Неподільної Церкви Вселенських Соборів Реформацію на Заході, в наслідок якої Римо-Католицька Церква стралила тоді майже половину своїх вірних, які створили свої Протестантські Церкви, — використовував і використовує кожду нагоду, щоб накинути християнам “поєднання” в римському розумінні. Про це маємо багато історичних фактів, а між ними такі, як Хрестові походи, Флорентійська й Берестейська Унії, варварське нищення за новітньої Польщі українських православних Церков і насильне навертання православних українців на “правдиву римо-католицьку віру”, криваві переслідування православних сербів в Хорватії під час другої світової війни та ін.

І ось тепер, коли велика частина православних країн, а в тому також Україна, опинились під безбожним комуністичним пануванням, Рим пішов на “коекзистенцію” навіть з безбожними країнами, щоб тільки досягнути свої давні мрії — підкорення їх собі, а в першу чергу Православної України.

Надаремні мрії й надії, якими “солодкими” вони не були б!

Україна ніколи не визнавала над собою влади Риму, не визнає й визнавати не буде, бо таке визнання було б для неї самогубством!

Православ'є не є додатком до українства, але істотою української душі. Тому на сторожі Української Православної Церкви, як життєдайної й творчої сили українського народу, завжди міцно стояли та мужньо її обороняли наші славні князі, королі, гетьмани, козацтво, Священство, Вірні перед нехрещеними й хрещеними ворогами, які розхитували в українському народі Св. Православ'є на всі

сторони, але не могли його вивернути.

Тепер, коли людство переживає тяжкі часи, безбожні сили стараються нищити Св. Православну Церкву, Світло серед безбожної темряви, жорсткими переслідуваннями, які з найбільшою силою безбожна влада поширює в Україні. Знищено організаційно Українську Православну Церкву, але живою є українська православна душа. А вона є запорукою її Воскресіння разом з Запоруккою й Воскресінням до нового життя України.

Світло й Правда не в Римі, а в Православії. А тому всі заклики Риму й його слуг у вільному світі до зради Православної Віри, до зради мучеників і борців за Правду Божу й українську на протязі вже майже тисячоліття, не захитають вірних синів її в стійкості й мужності. А коли хто не встоїться, то про нього можна сказа-

ти словами Св. Апостола й Євангелиста Івана Богослова: "І з нас вони вийшли, та до нас не належали" (1 Ів. 2. 19).

Бо що ж значить для православної України, для православного українця "римська унія", "римське церковне поєднання"?

Ось що: Зрада Православної Віри, зрада Української Православної Церкви, яка незадовогу буде святкувати свій славний тисячолітній Ювілей, та перетворення православної України, православних українців, за допомогою різних експериментів над українською душею, на латинників, на римо-католиків, на римо-католицтво, що навіть молитись не дозволяє за православний рід, починаючи від Св. Володимира Великого, який охрестив Україну в Православну Віру.

(Далі буде).

† **Архиепископ Андрей.**

ПАЛОМНИЦТВО ПО СВЯТИХ МІСЦЯХ СХОДУ.

ПЕРЕШКОДИ ДО ВИЇЗДУ НА АФОН.

Після візиту Священному Синодові я пішов на пошту, щоб вислати до Канади невеликий пакунок. І після гарної візиту в Архиепископа Хризостома, на пошті я зустрівся з великими прикростями. Щоб в Греції вислати за кордон якийсь пакунок, треба пройти багато різних митарств, і я думаю, що такий тяжкий поштовий закон існує хіба тільки в одній Греції. Треба виповнити безліч якихось форм, ходити по десятках урядовців, і той бідний пакунок того всього не вартий...

Разом з мною там було багато закордонних туристів, які також щобудь хотіли послати додому і мусіли проходити разом з мною всі дошкульні митарства. Тому вони нарікали, пробували сперечатися з поштовими урядниками, але це нічого не допомогло, бо такі в Греції поштові закони і всі мусять їх триматися. Та висилка маленького пакунка до Канади забрала мені кілька годин, але нарешті я його таки послав і ніби який камінь спав з мого серця. Легко

зітхнув, ще раз подивився на тих бідних урядників, що мучаться з своїми законами, і пішов до свого помешкання. Було вже пізно. Я мав сьогодні чимало різних вражень, а тому солодкий був мій відпочинок після всього того.

Другого дня вранці, цебто 21-го травня я вже хотів виїхати до Салонік, а звідти на Афон, але з моєї поїздки нічого не вийшло. Мені треба було заздалегідь замовити в потязі місце, викупити квитки, але я цього не зробив, а тому сьогодні не міг виїхати, бо не було місця. Довідавшись про таке, я зараз же на двірці викупив собі квитки, замовив місце у вагоні на завтра і спокійно вернувся до свого помешкання.

ОГЛЯД АФІН.

Проходячи вулицями Афін, я побачив, що там було дуже багато святоково одягнених людей, усі вулиці були прикрашені національними грецькими прапорами. На деяких вулицях у святоково-парадних уніформах стояли густі ряди війська. Вся святоково

одягнена столиця Греції святкує сьогодні за новим стилем Свято Святих Рівноапостольних Костянтина й Єлени, тому й сьогодні день народин прецького короля Костянтина. Мені цікаво побачити все, що тут буде відбуватися, а тому я затримуюся на вулиці й до всього пильно придивляюся. Увесь грецький народ дуже шанує свого короля, і через те вулиці повінця наповнені народом.

Звичайно, щороку тут святковий парад відбувається дуже врочисто, розпочинається він Молебнем у Катедрі, на якому завжди буває присутній сам король, увесь грецький уряд, а також закордонні дипломатичні представники. Але цього року короля в столиці не було, і його заступав прем'єр уряду. Після святкового Молебня, увесь народ вийшов на вулиці. Почулися стріли з гармат, а потім прем'єр уряду приймав парад війська, а також різних цивільних установ. На ту пору в Греції завжди тепло, гарно, і Афіни залиті ясным промінням сонця.

Того самого дня в місцевій Церкві, де я спинився на коротке перебування, я відправив Всенічну, а другого дня було Свято перенесення Мощів Св. Миколая Чудотворця, і я відправив Св. Літургію. А по полудні почав поволі збиратися в дорогу — на Святу Гору Афон.

ГРЕЦЬКІ ПОЛЯ.

У п'ятницю 22-го травня ввечері я вїхав на станцію, бо тоді якраз відходив потяг до Салонік. Маючи заздалегідь куплений квиток, а також місце в вагоні для снання, я відразу пішов на перон, знайшов свого вагона і зайняв місце. В потязі дуже багато людей, але моє місце вільне, і я маю де покласти свої речі і вигідно сісти біля вікна. Після довгої подорожі літаком в потязі мені видалось якось спокійніше, приємніше, бо все ж таки він їде по землі і людина не потребує про щось страшне думати. А також потяг їхатиме різними місцями чудової Греції, і я матиму нагоду на багато-що надивитися.

В годині 8.45 вечора наш потяг шарпнувся й рушив у дорогу. За вікном ніч, глибока темрява, і я мало що можу бачити. Але видно, що ми проїздимо між горами, поміж скелями,

поміж якимось кущами, що заслоняють інколи собою зоряне небо. Потяг гойдається, відчуваю в тілі якусь утому, а тому вирішую покластися спати з тією думкою, що вранці обов'язково встану перед сходом сонця, щоб надивитися на північну Грецію.

Уранці, коли сонце тількищо показувалося з-за гори, я вже був на ногах. Вийшовши на коридор потягу, я знайшов дуже вигідне місце біля вікна і залюбки оглядав чудові краєвиди північної Греції. Вона справді чудова, ніби вся вбралася на якесь велике Свято. Як тільки може далеко глянути око, краєвид всюди гористохвилястий, на якому гойдається збіжжя, як хвилі на морі. Поля всі пильно оброблені, так і видно, що мають добрих господарів. Рослинність усюду буйна, всюди багато овочевих дерев, а села просто тонуть у зелені. На полях повно людей, що вийшли до праці, поки немає денної спекоти. Вітерець повіває, і збіжжя хвилюється, вигинається, а потім знову випростовується, ніби його хтось невидимий гладить рукою по колосках. Всюди неописана краса, від якої не можна відірвати очей! Тому я на все довкілья дивився, милувався тією природою і не жалів того, що так рано встав.

Потяг наш гойдається, робить круті завороти, і на кожному завороті інша картина, інший краєвид, один від одного краший і зеленіший. Всюди повно квітів, садів, повно також людей, що працюють. Як я потім довідався, то тут такий звичай, що люди встають раненько до сходу сонця, а вполудне відпочивають, бо велика спека. Під вечір знову виходять на роботу.

Добре приглянувшись до північних краєвидів Греції, мені здавалося, що я не їду оце грецькими полями й луками, а йду полями своєї Волині, далекої й рідної України. Поля ж тут і села зовсім подібні до наших, але не до теперішніх обдертих і бідних, але до передсоветських, коли біля кожної хати пишався садок, поля хоча й були вузькі, інколи навіть дуже вузьенькі, але вони були оброблені й давали людям хліб, а сади давали різні овочі. Тепер таке є в Греції, є по всьому світі, але немає того в нашій Україні... Тому я линув і з Греції дум-

ками на рідну землю, переживав у душі її колишню красу, сумував серцем над її недолею...

Наш потяг прибув до Салонік якраз на пору, цебто на 8-му годину вранці. Я негайно поспішив на автобусову станцію, щоб не пропустити автобуса, який мав їхати в напрямку Св. Гори Афон. Якраз встиг взяти квитка і зайняти в автобусі дуже вигідне місце.

САЛОНІКИ.

Наш автобус їхав через усе місто Салоніки, і я побачив, що воно багато краще за Афіни. Тут всюди хороші й нові будинки, дороги чисті, заметені, хідники широкі, обсажені гарними зеленими деревами. Роса блищить на деревах, ніби срібло, блищать звільжені вулиці і хідники, блищить і сяє й блакитне небо. Салоніки розтягнулися далеко над морем, і тут завжди дихає прохолодою

За містом відразу почалися врожайні поля та сади. Десь далеко в моїй Канаді напевно дерева ще мало розвинулися, інколи віють ще північні вітри, а тут така неописана краса! Черешні саме доспіли, рясно покрили дерева і від їхнього тягару аж віття гнеться долі. Одні червоні, одні знову темно-червоні і такі великі, як каштани.

Ось скінчилися сади, скінчилися городи, і наш автобус покотився рівною дорогою між врожайними полями. Тут і пшениця, жито, ячмінь, а трохи далі — чудові плантації винограду, яким, здається, кінця немає. Я дивлюся на всю ту красу Божої природи, на овочі праці людських рук, і знову мимоволі лину думками на рідні землі. Мені так хотілося б, щоб цей автобус ішов довго-довго, щоб він завіз мене туди, де такі самі квіти, таке саме прозоре небо, але... Дорога ця дуже далека і наш автобус туди покищо не йде...

Дороги, якими їде наш автобус, усі нові й дуже рівні. Пасажирів повно, але не всі вони їдуть на Афон. Багато з них висідають по різних селах і містечках, а ми їдемо далі й далі. Кінчаються поля, кінчаються сади й городи, і ми бачимо перед собою високі гори. Наш автобус зближається до них, а потім поволі їде на височезну гору. З тієї гори з'їзждає в доли-

ну, а потім знову на гору. А гори тут високі, покриті густими лісами і нам забрало багато годин, поки ми ті гори переїхали. Між тими мальовничими горами порозкидалися всюди невеликі села, і стоять тут ніби в якійсь казці. Люди з нашого автобуса висідають по тих селах і містечках, а ми знову їдемо далі.

Нарешті ми прибули до містечка Ірісо, кінцевої мети нашої подорожі. Була десь друга година дня. Звідси треба шукати нового транспорту далі до Святої Гори Афон.

ЧОВНОМ НА АФОН.

Виявилося, що я не один був подорожній на Афон, але було таких більше, і шофер нашого автобуса погодився нас везти аж до порту Тріпіті, — це біля 9 миль від Ірісо. Було з нами 10 монахів, які поверталися з Салонік до своїх монастирів на Афон, було кілька професорів німців, як туристів, було кілька прецьких урядовців, а між ними один я слов'янин.

У Тріпіті є маленька почекальня, а також невеликий ресторан. Там можна сидіти й чекати на човни, які припливають і забирають людей, кому куди треба. Звідси ті великі човни відпливають на Афон, а також на інші острови, що їх тут дуже багато по всьому морі.

У невеликому ресторані всі наші пасажири мали обід, а по обіді не прийшлося довго вже чекати. Прибув і наш човен, і всіх пасажирів, що пливли на Афон, забрав на свій борт. Ми впливли на чисту воду, розмістилися на покладі великого човна й мені здавалося, що це була чи не найкраща подорож в моєму житті. Навколо нас стояли гори, і це вже був початок відомих всьому світові Афонських гір. Погода була тепла, небо не мало ні однієї хмарки, над водою літали якісь білі птахи, махали крильми, ніби вітрилами, і знижувалися над самим нашим човном. А море тихе, спокійне, хвилюється тільки тоді, коли наш човен проходить по ньому, залишаючи трохи розбурхану поверхню.

Наша подорож човном продовжувалася біля 4-х годин. Ми багато затримувалися біля різних пристанів, а там деякі пасажири, переважно грець-

кі монахи, висідали. Інші монахи знову всідали до нашого човна і ми пливли далі. Інколи ми пливли недалеко від берега якої пристані, бачили монастирі, і мені було приємно побачити найбільшого монастиря Св. Пантелеймона, який шанується всім православними народом.

До пристані Давфні ми прибули біля години 5-ої ввечері. Мені нараз стало чомусь і лячно, і сумно, а також радісно. Я тишився, що здійснилася мрія мого життя, що я своїми очима вже здалека бачу Святу Гору Афон, що я їду біля чудових грецьких островів, але лячно і сумно було тому, що всюди вже тут видно монастирі, різні старі забудови, самотні келії в горах, але все це світить пустою, самотністю і я ніде не бачив живої людини...

Білі хмари плывуть понад високими горами, кругом ліси й ліси, а внизу безконечна поверхня прозорого моря, але людей ніде немає... Ось там далеко-далеко видніє якась Церква, але здалека її тяжко розпізнати. Я відчуваю в тілі дрож чи від радості, чи від схвильовання, — сам не можу розпізнати. Ось я незабаром стану своїми ногами на місці, про яке я мріяв з дитинства, про яке снів у моїх снах, про яке безліч разів чув і читав, — на Святій Горі Афоні!...

Віддавшись думкам і живій дійсності сповнених мрій, я навіть не зоглядівся, коли наш човен причалив до афонської пристані Давфні.

(Далі буде).

Архимандрит Іов Скакальський.

БОРОТЬБА ПРОТИ НОВОГО КАЛЕНДАРЯ.*

Учімося з своєї історії!

Не забуваймо свого минулого!

Живемо якимось так, що все забуваємо свою власну історію, забуваємо те, що вже не раз пережили ми, а від історії проте ніколи нічого доброго не вчимося.

Кажуть часто, ніби історія — то вчителька життя, але досить хоч трохи уважніше приглянутися до сучасного життя, щоб переконатися в повній хибності цього твердження. Історія повторюється, казали це вдавнину, так само можемо казати це й тепер.

Ось, скажемо, справа нового стилю, — це стара, давня наша справа, яку ми, українці, не раз уже болуємо на спині своїй переживали. Маємо вже досвід, маємо його аж надто багато, і мусимо ж оглядатися на цей історичний свій досвід.

У цій статті своїй я хочу коротко розповісти, як ще на початку заводи-

ли нового стиля серед українців. Хочу пригадати те, що пережили ми ще в XVI віці, бо пережите так близько нагадує сучасне. І може з своєї історії чогось таки навчимося!

Юліанський календар.

Ще з найдавнішого часу календар мав релігійне значення, особливо в очах вірного народу. І власне через це довго не було змоги встановити більш-менш відповідного календаря. За 46 р. до Р. Хр. за цю справу взявся римський імператор Юлій Цезар; він як "pontifex maximus", і провів реформу старого календаря. Усе потрібне для цього зробив йому Олександрійський астроном Созиген (Sosigenes). Систему Созигена затвердив Юлій Цезар, і цей календар став зватися його ім'ям, — Юліанським.

Значно пізніш цього Юліанського календаря прийняла вся Християнська Церква, і затвердила його на Нікейським Соборі 325 року. З того часу календаря цього вірно додержувалися всі Християнські Церкви. А в науці астрономії Юліанського календаря вживається ще й досі.

Але Юліанський календар, дуже простий і зручний у своїй основі,

* Уперше ця стаття видрукована в "Духовній Бесіді", Варшава, 1924 р., ч. 4. Тоді якраз, з розпорядження Митрополита Діонісія, в Польщі введено нового стиля, якого вірні не приймали, і в Церкві повстав сильний неспокій. Спочатку ця стаття була сконфіскована польською владою.

проте не був точним, — він приймає рік за 365, 25 днів, тоді як справді рік астрономічний має 365,2422 днів, цебто Юліянський рік довший за астрономічний аж на 11 минут і 13,9 секунд; ця різниця за 128 років складає одну добу, 24 години.

Цебто, за 128 років Юліянський календар відстає на одну добу, на 24 години, від календаря астрономічного.

Дуже рано звернули увагу на неточність Юліянського календаря; цікаво, що першими почали підкреслювати недостатки його грецькі вчені. Так, у середині XIV віку проти Юліянського календаря писав грецький ієромонах Матвій Властар; трохи пізніш проти нього виступив і візантійський письменник XIV в., Никифор Григора.

Календар Григоріянський чи Римський.

Але найбільшу увагу на недостатки Юліянського календаря звернув таки Рим та Римський Папа, скажемо, над поправою календаря працював багато Папа Лев X. Собори Констанцький та Базельський також звернули увагу на потребу виправити календаря, бо весняне рівнодення, яке Нікейський Собор установив на 21-го березня, збігом часу все потроху відбігало від цього дня. Собор Тридентський справу виправлення календаря цілком доручив Папі.

І ото ж Папа Григорій XIII р. 1578-го покликав до праці кращих учених та деякі університети, і доручив їм справу реформи Юліянського календаря. Всю цю роботу для Папи поробив головню калабрійський учений Люїджі Ліліо (Lillio).

Щоб весняне рівнодення повернути на 21-го березня, вирішено тоді додати до Юліянського календаря нових 10 днів. Історична булла Папи Григорія XIII про реформу календаря появилася 24 лютого 1582 р. ("Inter gravissima"): Папа наказав, щоб по 4 жовтня йшло не 5, а 15 жовтня.

Християнський світ неохоче прийняв нового календаря.

Про реформу календаря добре знали вчені того часу, і скрізь її обмірковували. Багато було й таких, що відкрито заповідали, що користі від

нового календаря не покрийть тієї замішанини, яку він безумовно викличе. Так воно й сталося. Новий стиль прийняли тільки католицькі народи, — Італія, Іспанія та Португалія розпорядження Папи виконали в призначений день, а Франція та Голандія — через два місяці. Католицька Польща прийняла нового стилю тільки через рік, а Угорщина — аж р. 1587-го. Землі протестантські та православні рішуче відкинули нового календаря.

Новий стиль безумовно був ліпший за Юліянського, бо той справді потребував таки доброї направи. Але його не прийняли. Чому? А тому, що цю реформу пороблено в Римі, і в життя заводжено такими методами, які православні та протестанти рішуче осудили. Григоріянському календареві відразу надано релігійну католицьку закраску, а це зробило його не до прийняття по всіх землях протестантських та православних. За справу заведення нового стилю взяли головно єзуїти, взяли з такими методами, що вони скоро зробили цю справу чисто католицькою догмою. Це католицьке забарвлення, надане Григоріянському стилю ще в XVI ст., лишилося за ним серед народніх мас ще й сьогодні.

Вся Православна Церква не прийняла нового календаря.

Папа Григорій скоро пересвідчився в усьому цьому. Року 1583-го Папа шле своїх послів до Константинопольського Патріярха Єремії з багатими дарунками та з проханням прийняти новий стиль. Єремія дуже ввічливо прийняв послів, але відповідь обіцяв дати пізніш, — по докладнім ознайомленні з справою. Так само звертався Папа через свого нунція Поссевина й до могутнього оборонця українського народу й його Православної Віри князя К. Острозького, просячи належно вплинути на Патріярха Єремію та на український народ. К. Острозький справді запитав Патріярха Єремію, що робити з новим стилем.

В листопаді 1583 р. Патріярх Єремія скликав до Константинополя Собор східного Духовенства. Собор дуже уважно обмірковував календарну справу, і 20 листопада виніс свою по-

станову про нового стиля. Новий календар визнано тільки черговим римським експериментом, зробленим без попереднього всецерковного порозуміння. Визнано, що в Юліянському календареві справді є недостатки, але є вони також і в новому; зате старий календар зберігає давнє канонічне правило — не святкувати Великодня ні разом із жидами, ні перед ними, як то р. 325-го постановив Нікейський Вселенський Собор згідно з 7-им Апостольським Правилком. А новий папський календар порушив якраз цей основний Канон по цілому православному світі. А хто наважився б святкувати по новому календарю, тому загрожено прокляттям. Ця Вселенська постанова Православних Церков не відмінена й до сьогодні.

Так постанала календарна прірва між православним Сходом та католицьким Заходом, прірва, не загачена й сьогодні. І наш Юліянський календар у порівнянні з Григоріанським став відставати: в XVI ст. на 10 день, у XVIII ст. на 11 день, у XVIII ст. на 12 день, у XIX і XX ст. на 13 день. Цебто, наш календар відстає на один день на століття, але прийнято не брати одного дня відставання в ті століття, що діляться без останку на 4, напр. XX століття; ось тому в XIX і XX століттях одна різниця — 13 день.

Великий астроном Ян Лятос осудив нового календаря.

Справа заведення нового календаря ніде не набрала таких гострих форм, як у Польщі, серед українського народу. Український народ відразу гостро поставився до спроби зламання свого традиційного календаря. Не було згоди й серед самих католиків.

Найкращим астрономом у Польщі був доктор медицини та астрономії в Краківській Академії Ян Лятос. Це була людина високої освіти, щедро обдарована від природи; характер мав прямий і ніколи не ховався з своїми думками.

Ось цей Ян Лятос і виступив проти нового Григоріанського календаря. Свої докори новому календареві Лятос подав до Краківської Академії, але та не прийняла їх. Тоді завзятий астроном свої критичні замітки на календарну реформу переслав до Ри-

му, проте там не звернули на них відповідної уваги. Щоб відмежуватися від непокірного астронома, Краківська Академія в 1582 р. внесла до міських книг заяву, що вона не поділяє думок свого товариша. А тимчасом думки Лятоса ширилися по краю й підбадьорували українців до опозиції новому стилю чи новому, "папському" календареві.

Українська Острозька Академія засудила нового календаря.

Найповажніший муж українського народу, найсильніший оборонець Віри Православної, князь К. К. Острозький рішуче став проти нового стилю. А між тим армія єзуїтів взялася всякою ціною таки змусити "схизматиків" українців святкувати за новим стилем (тепер це стало рівнозначним — святкувати по-католицькому). Острів, де тоді містилася славна Академія, став центром оборони старого календаря. І справді, православні мали за собою канонічні підстави: що Папа Григорій зламав віковичну традицію й змусив святкувати католицький світ по іншому, — це було ясным для кожного. І Острозька Академія завзято виступає в обороні свого віковичного православного календаря.

Католицька Польща насиллям змушувала українців до нового календаря.

Але католики не мали охоти вести літературної полеміки з православними, і відразу схватилися за таке, що назавжди вбило всяке порозуміння в календарній справі. Так, р. 1583-го львівський католицький Арцибіскуп Соліковський, розагітований єзуїтами, вирішив силою примусити львівських українців таки прийняти нового стиля. Якраз на Свят-вечір, 24-го грудня 1583 року за ст. ст. він послав брата свого Войтека, разом з крилошанами та купою слуг, щоб вони силою позамикали православні Церкви під Різдво. Скрізь було повно святочно настроєного народу; озброєні посланці Соліковського з криком та галасом вривалися до Церков та манастирів і силою розганяли Священиків та народ, а на церковні двері попривішували арцибіскупські печатки.

Це небувале насилля стало дуже голосним серед українського народу.

Народ скрізь почав ремствувати. Запротестувала проти нього й українська та білоруська чільна православна інтелігенція та шляхта. І ось це голосне насилля підлило оливи в календарну боротьбу, і зробило її ще більше запеклою та безконечною.

На протест князя Острозького та інших українських магнатів король польський, Степан Баторій, змушений був дати православним 21 січня 1584 року свою грамоту, в якій він урочисто привселюдно заявив, що православним вільно святкувати свої Свята за старим стилем, а цивільній владі наказав сторожко пильнувати, щоб православним не робили в святкуванні ніяких перешкод. Але католицьке Духовенство вже так завзялося таки примусити непокірних “схизматиків” святкувати за новим стилем, що грамота королівська бажаного заспокоєння не принесла. Король змушений був ще два рази писати свої грамоти — 18 травня 1585 р. та 8 вересня 1586 р., аж поки розбурхане Духовенство хоч трохи не заспокоїлося.

Сильна українська книжка проти нового календаря.

Цього самого часу проти нового стилю виступає й Острозька Академія, — р. 1587-го виходить з Острозької друкарні дуже цікавий полемічний твір Герасима Смотрицького: “Ключ Царства Небесного”. Видатний учений свого часу, перший ректор Острозької Академії, Герасим Смотрицький, батько відомого Мелетія, приймав жваву участь у релігійній полеміці свого часу. Книжка його “Ключ” направлена проти нового стилю, — написана сильно, жваво і влучно. Смотрицький дивиться на календарну справу з буденного життєвого погляду, і показує, що приніс оцей новий календар.

“З направи календаря — пише Г. Смотрицький — вийшло мало добра, а тільки великий та чудний розрух стався майже по цілому світі. І не тільки в ділах церковних, але й у справах світських скрізь почалися з тієї направи велика сварка та ненависть поміж людьми, тягнучи за собою багато непотрібних шкод.

Перше. Ось чоловік бідний та вбогий, що з праці рук своїх та в поті

чюла мусить їсти хліб свій, і з тієї ж праці та поту мусить задовольнити й пана та давати йому, що накажуть; звик він від предків своїх віддавати належне Богові й належне панові. А тепер він до того жодним способом не може потрапити. Ось пан йому приказує працювати в ті Святі дні, в які він здавна святкував. Боїться бідака Бога, боїться й пана, — і мусить забути про більшого та служити меншому, бо про Бога чув він, що Він довготерпеливий та многомилостивий, а про пана добре знає, що той короткотерпеливий і маломлостивий... І коли не займуть його, то воли його займуть уже певне...

Прийде панське Свято, — рад би бідака вбожество своє працею підпомогти, та боїться пана і — святкує... А часом за тими бідами не тільки нового панського Свята не пам'ятає, але й про своє старе забуває, в чому і Богу, і пану буває винним. Зверху нужда його доїдає, а в середині сумління гризе. І не маючи порятунку, такий бідолаха мусить нагороджувати біду свою наріканням та сльозами, — і я не знаю, чи в таких своїх розкошах часом не проклинає він того календарного поправителя...

Друге. Так само й по містах на свої нові Свята нас не випускають, забороняють нам робити, хватають і саджають... А горожани ж повинні святкувати свої давні Свята, але в цім їм заважають, і вони невинно поносять різні шкоди та втрати і в дома, і в полі, і в дорозі, — і вони також не мають за що його (пана) благословляти...

Третє. Також і на ярмарках та в справах купецьких, у різних записках одні по старому, а другі по новому, — виходить тільки плутанина та втрата, а часом і сварка, і через усе те не всі бодай дякують: “Бодай здоров поправляв”...

Четверте. А ось вам чоловік та жінка. Сам Бог повелів першому наказувати, а другій слухатися та коритися. У Божих Молитвах, у Постах та Святах мають вони бути як одне серце й одні уста. А тепер отой новий календар заліз і сюди, де собі побралися православний та католик. Бо ж коли одному з них буває середо-

пістя, то другому запусти, а потім одному Страсті Христові, а другому весела розпуста...

Так само й усі Свята рокові перше святкували радісно з дітками та з слугами на хвалу Божу, а тепер мусять святкувати різно, від чого певне одному буває маркотно, а другому немоло...

Отож усю цю календарну напругу треба назвати "покривленням", а не поправою, бо вона більше вадить, як помагає"...*

І так далі, — Смотрицький гостро та їдко висміяв нового календаря; книжка його широко розійшлася у православному світі, і скрізь підозрювала українців до завзятого опору проти "папської видумки".

Діяльна дискусія проти нового календаря.

Через рік, р. 1588-го з Острозької друкарні вийшла нова полемічна книжка, — "Книжиця" Василя Суражського. У цій книжці в V розділі Суражський виступив і проти нового календаря. Твір Василя Суражського дуже поважний і науковий; Смотрицький показав недостатки нового стилю в буденному житті, а Суражський науково довів його неканонічність та різні вади, і теж закликав українців міцно триматися свого традиційного календаря.

Це був тільки початок літературної полеміки проти нового стилю. Р. 1596-го відомий Степан Зизаній видає книжку "Казанье об антихристі", де розвиває протестантську тодішню думку, ніби Папа — то антихрист, а також подає сильно написаного листа Патріярха Костянтинопольського проти нового календаря.

Десь цього ж часу з Острозької друкарні вийшла й відома книжка: "Апокаліпсис" відомого тоді Христофора Филалета (Бронського). Логічно, спокійно та послідовно Бронський торощить новий стиль і доказує його хибність.

Не всі прийняли нового календаря й на Заході. "Деякі західні астрономи — пише Бронський — видали книжки проти календарної реформи, дока-

зуючи, що її зроблено без потреби. Інші визнають, що реформа потрібна була, але її зроблено не відповідно до потреби... І коли ми бачимо, що панове римляни, називаючи цю реформу річчю маловажною, все таки настирливо намагаються накинути її й нам, то ми боїмося, щоб під цим календарем не було чогось іншого, і щоб разом із цією папською видумкою з часом не накинули нам іще чогось більш неприємного... Панове римляни прийняття календаря звать ділом маловажним, кажучи, що це не Догмат Віри й не відноситься до спасіння; коли так, то їм нема чого домагатися, щоб ми таки приймали його, і вони не мають причини так ремствувати на нас за те, що ми не приймаємо того, що самі вони звать маловажним"...

"Ми не перечимо — пише Бронський, — що по всіх містах Грецької Віри є й католики. Нехай так, але ж більшість населення в цих містах визнає Грецьку Віру, і тому було б справедливим, щоб меншість покорилася більшості. А коли це не вгодно, то що заважає кожному святкувати свої Свята, як наказує йому його Церква? Навіть жиди святкують, коли хочуть, за своїм Законом, хоч не мають своїх сіл... А ми, люди Грецької Віри, легко можемо довести, що маємо багато таких сіл, де римлян зовсім немає. А коли справа йде про згоду політичну, то ми не бачимо причин, чому б могла заважати їй різність календаря, коли вона не заважала цій згоді перед тим. Коли ж справа йде про згоду духовну, то починати її прийняттям календаря значило б починати її з дуже тонкого кінця, бо декілька років тому ми мали один календар, а проте згоди між нами не було, бо ж була різниця в інших речах!..."**

Ось так залочатковано полемічну літературу проти нового календаря. Напочатку, в XVI віці, моральна перемога цілком була на боці українців, — замішання від нового стилю все таки скрізь було таке велике, що католики поважно боронитися не змогли.

** Цитую з праці Н. Сумцова: Исторический очерк попыток католиков ввести в Южную Русь Григорианский календарь. Київ, 1888 р.

* Архив Юго-Западной России, ч. 1, т. VII, ст. 234-255.

Діячі унії 1596 року, — Іпатій Потій та Кирило Терлецький, — хотіли були завести й нового календаря, але спротив такий був упертий, що думку цю вони мусіли покинути, — уніяти й досьогодні не всі прийняли нового стиля, і міцно боронять старий споконвічний свій стиль, стиль справді православний.

Католики і далі накидають свого календаря православним.

Звичайно, католики не мовчали, і так само почали завзято писати проти старого стилю. Перше нападали на Яна Лятоса, і таки добилися свого, — р. 1601-го Лятоса вигнано з Краківської Академії, і мужній астроном перейшов до Острога, і працював уже тут під обороною князя К. Острозького. З'ївши Лятоса, католики взялися за православних, і виступали проти старого стилю і з церковних катедр, і в окремих книжках. Завзята боротьба точилася аж до середини XVII-го віку, і тільки з того часу, переконавшись в остаточній упертості “схизматиків”, католики до певної міри дали спокій українцям.

Але ця боротьба за календар дорого коштувала українцям і добре далася їм у знаки. Католики не тільки вели літературну полеміку, але для впровадження нового стилю часто користали із своєї збройної переваги. А різні повновласні пани (патрони) по селах робили з українським народом та з його Духovenством, що хотіли... І тільки дивуватися можна тій величезній відпорній силі українського народу, що в боротьбі за календаря таки вийшов переможцем, і на спині своєї доніс чистим споконвічний наш старий календар...

Славний Митрополит Петро Могила був проти нового календаря.

Що справа була справді не легкою, на це приведу ще ось таке свідoctво. Славний Митрополит Київський Петро Могила в своїх Записках розказує таке. “В Перемиській землі пан Еразн Гербарт, у піст перед Різдвом Христовим, за кілька день перед своїм латинським Різдвом, за радою своїх Ксьондзів, зібрав до себе всіх православних Священиків з Протопопом їхнім, числом 12, зо всіх сіл своїх (ба-

гатий був), і наказав їм разом з ним за новим календарем святкувати Різдво й м'ясо їсти. Всі Священики зріклися, і воліли ліпше смерть прийняти, аніж зламати свого споконвічного календаря.

Пан дуже розгнівався, обезчестив їх і безбожно ганьбив Православну Віру. Потім наказав замкнути Священиків до темниці. А вони плакали й стогнали та молилися Богу, радуясь, що сподобилися за правдиву Віру безчестя та темницю прийняти.

Єпископ їхній Михайло Копистенський також наказував їм потерпіти за Віру. І Священики з плачем у темниці підносили руки свої до Бога, просячи не дати Віри Православної на омів та поругу, і заступитися за них.

І коли вони молилися, несподівано захорував Гербарт. Слуги догадалися, що то кара Господня, і побігли до темниці, щоб випустити всіх Священиків. Але не добігли вони й до темниці, як пан їхній “іспроверже злюю свою душу”...*

Нового календаря легко ніде не приймали.

Як бачимо, серед нашого українського народу складалися навіть легенди про мужню оборону свого споконвічного календаря. Поговоріть з волиняком чи з галичанином, чи яким іншим ще й сьогодні, — він вам розповість не одну таку сумну легенду, переказану йому дідом його... Занадто дорогою ціною виборів собі український народ право на споконвічний православний стиль свій, щоб легко та скоро забути про нього...

Дуже поволі ширився новий календар і по Європі. Німеччина, Данія та Голандія прийняла його тільки року 1700, Англія — 1752 р., а Швеція — 1753 р.** А ще тому, що Григоріянському календареві відразу надали релігійного католицького забарвлення. Правда, має він багато й наукових хиб, так що славний американський астроном, Ньюкомб радив вертатися таки до Юліянського календаря.

* Архив Юго-Западной России, ч. I, т. VII, ст. 101-105.

** А нащадки шведів та данців, що переселилися до Америки, в деяких місцях ще й тепер святкують великі Свята, напр. Різдво, за своїм старим стилем.

Звичайно вказують, що за 10 000 років при Юліянському календарі Різдво припаде на весну, а Великдень на літо. Але на це слушно відповідають: чи помітить хто таку зміну, і чи за 10 000 років люди пам'ятатимуть, що колись вони святкували Різдво зимою?

Ось ці події, що відбулися на світанку заведення нового стилю, я й хотів пригадати тепер, коли розпочинається знову ця така стара наша календар-

на боротьба. Історія мусить таки бути нам учителькою життя, — нехай же навчать нас хоч чогось ось усі ті події, про які я тут розповів.

Довгий та тернистий шлях, яким ішов та йде наш український народ, дуже дорогою ціною виборює він собі право на окреме життя, на свою Віру, на свої звичаї...

Але що раз він собі виборює, того вже легко не уступає!

† Іларіон.

ПРО ТАЇНСТВО ПОКАЯННЯ.

У Православній Церкві вживається тільки особиста Сповідь, а не голосна прилюдна.

Часом підноситься в нас питання, як саме у Православній Церкві чиниться Таїнство Сповіді. Це дуже важливе питання.

Даємо тут коротеньке вияснення цього Таїнства.

1. Православна Церква навчає, що Таїнство Покаяння — це таке одне з семи Таїнств, коли віруючий тихо й видимо розповідає всі свої гріхи перед своїм Архиєреєм або Священником, а Господь наш Ісус Христос, вислухавши Молитви й Розрїшальну Молитву цього Архиєрея чи Священника, невидимо прощає гріхи віруючому.

В разі необхідности Архиєрей чи Священик може й не дати Розрїшальної Молитви або дати її з відповідною покутою.

2. Вселенське Послання Східних Патріархів 1723-го року навчає: "Покаяння, з яким з'єднується таємнича Сповідь, засноване на цих словах Св. Писання: "Кому гріхи простите, — то простяться їм, а кому задержите, то задержаться" (Ів. 20. 23), а також: "Коли не покається, то загинете всі так" (Лук. 13. 3).

3. У Таїнстві Сповіді розгрішення дає свій Архиєрей або свій Священик. Глибоко віримо, що за Молитвою Архиєрея чи Священника розгрішення подає Сам Господь Бог, Ісус Христос.

4. Усі сім Таїнств чиняться в Православній Церкві особисто, для кожного віруючого окремо.

5. Покаяння — це особисте Таїнство і в Вірі Католицькій.

6. Але в протестантів Сповідь — це не Таїнство, бо вони усі сім Таїнств не визнають. У них Сповідь — обряд, і то обряд загальний і прилюдний, для багатьох разом.

Частина протестантів визнають Таїнство Хрещення, а Таїнство Евхаристії для них не реальне.

7. Православна Церква не чинить прилюдної загальної Сповіді, бо не вважає її дійсною і можливою для багатьох осіб разом. Православна Церква чинить Сповідь тільки особисто (таємну), бо тільки при ній може бути правдива й повна Сповідь своїх власних особистих гріхів.

У Православній Церкві прилюдна Сповідь допускається тільки в разі масової Сповіді, напр. на війні.

8. Кожен православний обов'язаний сповідатися кілька раз річно, особливо в час Постів, але не менше одного разу в рік, в час Великого Посту.

9. Сповідь перед Священником уважається рішуче таємною, — за її виявлення Священик тяжко карається.

10. Як саме чиниться Православна Сповідь, про це докладно подано в виданні УГПЦеркви в Канаді: "Евхологїон або Требник", рік 1954, частина перша, ст. 53-61.

НАУКА Й КУЛЬТУРА.

● **Видання класиків.** Видавництво “Наукова думка” в Києві завершує найповніше видання опадщини Марка Вовчка у семи томах. Крім широковідомих творів, тут публікуються, зокрема, український варіант оповідання “Пройдисвіт”, повість “Дяк” і оповідання “Козацька кров”, за рукописом, що зберігається в бібліотеці Манітобського університету в Вінніпегу (Канада).

Вперше в зібранні творів вміщені ‘Отривки писем из Парижа’, а також три нариси українською мовою “Листи з Парижа”, оповідання “Пустяки”, “Скрипка”, “Праздничный сон”, початок повісті “Без роду и племени” і нарис-нотатка “Удельные нравы”.

В останньому томі друкуються листи письменниці до видатних діячів культури. Зокрема вперше подаються листи до Л. М. Толстого, Ж. П. Сталя (Етцеля), Б. О. Марковича, Б. М. Водховського та ін.

Уже вийшли в світ п'ять томів семитомника.

2. Протягом 1965-1967 років буде здійснене також видання літературної спадщини класика української дожовтневої літератури, видатного письменника-реаліста С. Нечуя-Левицького. Це — зібрання творів у десяти томах.

Порівняльно з попередніми виданнями десятитомник найповніше представляє прозову і драматургічну спадщину Нечуя-Левицького. Крім хрестоматійних (“Дві московки”, “Микола Джеря”, “Кайдашева сім'я”, “Бурлачка”, оповідання “Про бабу Параску та бабу Палажку”), до нього увійшли твори письменника, які досі відомі лише в першодруках, а деякі публікуються з рукописів (“Апокаліптична картина в Києві”, “Неслухняна жінка”, “Призва запасних москалів”, “Мар'яна Погребнячка й Бейліс”, “Повість про те, як мужик харчував двох генералів” і “Дикий пан” (переклади із Салтикова-Щедріна).

Перші вісім томів містять художню прозу Нечуя-Левицького (романи, повісті, оповідання, художні нариси, казки). У дев'ятому томі публікуються ще й драматичні твори: “Голодному й опеньки — м'ясо”, “В диму та полум'ї”.

В останньому томі подаються автобіографічні матеріали — “Життєпис І. Левицького (Нечуя), написана ним самим”, “Автобіографія”, “Уривки з моїх мемуарів та згадок” (В Богуславському училищі). Сюди увійдуть і статті та рецензії письменника про літературу, музику, театр тощо, зокрема неопубліко-

вані статті “Українська поезія”, “Українська декаденщина”. Публікується також найбільш цінне з епістолярної спадщини Нечуя-Левицького.

Тексти наново звірені з рукописами й іншими редакціями. При їх підготовці враховано цензурні матеріали й авторські бажання, висловлені в численних листах та інших документах. У цьому виданні відновлені цензурні купюри, зокрема в таких відомих творах, як “Микола Джеря”, “Кайдашева сім'я”, “Хмари”, “Причепя”, “Старосвітські батюшки та матушки” та ін.

Перші три томи вийдуть протягом цього року. (“Радянська Література”).

● **Київський Великий Князь Ярослав Мудрий звався “Цісарем” (імператором).** З початком 1964-го року підсовєтська преса подала цінну замітку про Ярослава Мудрого, а саме, що співробітник Київського Софійського Музею (колишньої Катедри Св. Софії, яку совєтська влада перемінила на музей), С. А. Висоцький, досліджуючи його фрески, знайшов на одній стіні ревеляційний запис про смерть Ярослава Мудрого, “цесаря нашего”, 20-го лютого 1054 року.

Ще перед I світовою війною деякі російські історики поставили були гіпотезу, що Київський Великий Князь Ярослав Мудрий називав себе “кесарем”, тобто імператором, подібно, як себе називали тоді візантійські цісарі. Одначе з уваги на недостачу історичних джерел та доказів, ця гіпотеза згодом забулася. Тепер через випадкове відкриття записки на стіні Софійської Катедри, гіпотеза з-перед п'ятдесяти років, як би то дивно не було, стала історичним фактом. (Т. М.).

● **Місто Із'яслав.** “Вперше, через сім століть, вдалося “прочитати” хвилюючі сторінки історії староруського міста Із'яслава, зруйнованого в 1241 році під час раптового набігу татаро-монгольської орди.

“Знахідки, зроблені вченими в руїнах Із'яслава, щодо багатства матеріалів, документальної переконливості і цілісності картин не мають рівних у слов'янській археології.

Знайдено великі запаси жита, пшениці, гороху, проса з слідами пожеж і навіть горщики з обгорілою кашею. В руїнах дерев'яних зрубів, якими був огорожений посад, виявлено численні землеробські знаряддя, в тому числі залізні частини плугів, сотні серпів і кіс, кам'яні жорна. Матеріальну культуру характеризують також, приладдя коваль-

ського і слюсарського ремесел, різноманітні інструменти, ливарні форми і матриці (тут існували майстерні), рибальські снасті". ("Радянська Україна" 3 листопада 1964 р.).

● **Конференція Українських мовознавців.** "Мовознавці України поглиблюють і розширюють свої наукові досягнення. В об'єднаній лабораторії структурної і прикладної лінгвістики Київського державного університету та Інституту кібернетики АН УРСР розроблено методику машинного перекладу з російської мови на українську, що є ключем до вирі-

шення проблеми такого перекладу з однієї мови на іншу взагалі.

Вчені готують до друку 5-томник "Сучасна українська мова", новий словник української мови та інші роботи.

Та досягнуте — не межа. Поле діяльності для українських мовознавців широке. Про це йшлося на триденній республіканській науковій конференції з питань методології мовознавства, яка відбулася в Києві. В її роботі взяли участь наукові співробітники і викладачі вузів з Києва, Харкова, Львова... та інших міст України" ("Радянська Освіта").

ЦЕРКОВНА ХРОНІКА.

● **Христос Воскрес!** Усіх, хто прислав мені привітання зо Світлим Святом Христового Воскресення, усіх їх сердечно вітаю й я, і всім їм шлю своє щире:

— Воістину Воскрес!

† Митрополит Іларіон, постійний Ваш богомолець.

● **Повторне запрошення Блаженнішого Митрополита Іларіона на Ватиканський Собор.** У п'ятницю 2-го квітня 1965-го року Митрополит Української Католицької Церкви в Канаді Високопреосвященніший Максим (Германюк) відвідав увечері Митрополита Української Греко-Православної Церкви в Канаді Блаженнішого Митрополита Іларіона, і повідомив, що він одержав від Шефа Канцелярії Ватиканського Собору в Римі Кардинала Беа доручення запросити Блаженнішого Митрополита Іларіона на Ватиканський Собор, що розпочнеться в Римі 14-го вересня 1965-го року.

На це повторне запрошення Митрополит Іларіон відповів, що події не змінилися, і він і надалі міцно тримається загальної постанови нашої Об'єднаної Української Православної Церкви від 30-го квітня 1960-го року: не брати участі в Ватиканському Соборі в Римі.

Канцелярія Митрополита.

● **Всеукраїнський Собор Грецької Церкви** відбудеться в м. Вінніпегу 27-28-29-го травня 1965-го року. На Собор приїде Архієпископ Грецької Церкви в Америці Високопреосвященний Яків.

● **25-ліття Архієрейської праці Блаженнішого Митрополита Іларіона.** Наш Митрополит Іларіон був хіротонізований в Архієреї 20-го жовтня 1940-го року, в місті Холмі. Тепер, цього року минає 25 років його Архієрейської незмірно тяжкої праці (84 роки життя).

● Великий Піст.

Ваше Блаженство, Дорогий Владико

Митрополите!

Увійшли ми в священні дні Святого Великого Посту, з яким сердечно вітаю Ваше Блаженство від Священства й Вірних та від себе.

Молимо Господа Бога, щоб сподобив Ваше Блаженство, Первоієрарха нашої Святої Православної Української Церкви, горливого богомольця за кращу долю українського народу, провести дні Святого Посту в доброму здоров'ї, радісно та неосудно поклонитися Стражданням Христовим і Святому Воскресенню.

Вашого Блаженства, з любов'ю в Христі,

† Архієпископ Андрей.

● **Неділя Православ'я.** У першу Неділю Великого Посту, 14-го березня, Св. Літургію в Катедрі Пресвятої Тройці служив Блаженніший Митрополит Іларіон. Йому сослужили Отці Протоєреї Михайло Юрківський і Єроним Грицина. Храм був переповнений.

Проповідував Митрополит Іларіон, говорив на тему: "Як склалося Православ'я і в чому його сила".

● **Хрестопоклонна Неділя.** У Хрестопоклонну Неділю 28-го березня Блаженніший Митрополит Іларіон служив у Всеукраїнській Митрополічій Катедрі Пресвятої Тройці. Митрополитові сослужили Отці Прот. Михайло Юрківський та Митрат Єроним Грицина. Прислуговували 5 Іподияконів. Співав Катедральний Хор під керівництвом Проф. В. Богоноса. Катедра була переповнена вірними.

Глибоку проповідь на тему "Хрестоношення" виголосив М. Іларіон.

● **Митрополит Іларіон на Всеношній в Колегіальній Каплиці.** У суботу 3-го квітня Блаженніший Митрополит молився в колегіальній Каплиці Св. Андрея. Всенішну служив Архи-

мандрит Іов. Співав хор студентів Богословів, ним керував Єпископ Борис.

Студенти виявили належні знання та вправи, за що всім сердено подякував Блаженніший Митрополит.

● **Новий Диякон.** У неділю 14-го березня за Св. Літургією в Катедрі Пресвятої Тройці Блаженний Митрополит Іларіон висвятив в Диякона студента Богословського Факультету Володимира Кокорудза.

Митрополічі Візитації весною й літом 1965-го року.

● **Неділя 1 Великого Посту, Неділя Православ'я, 14-го березня,** — Святу Літургію служив Блаженніший Митрополит Іларіон у Всеканадійській Митрополічій Катедрі. За Богослуженням був висвячений в Диякони студент Богословського Факультету Володимир Кокорудза.

● **Неділя Хрестопоклонна, 3 Неділя Великого Посту, 28-го березня,** — Митрополит Іларіон служив Св. Літургію у Всеканадійській Катедрі в м. Вінніпегу. Митрополит урочисто виносив Чесного Хреста для поклоніння.

● **Субота, 24-го квітня, 10-11 год. ранку:** поклоніння Св. Плащаниці по всіх православних українських Церквах м. Вінніпегу.

● **Субота, 24-го квітня, 7.30 вечора:** Освячення пасок у Соборі Св. Покрови в Вінніпегу.

● **Неділя 25-го квітня, Великдень, год. 8 ранку:** Митрополіча Свята Літургія в Катедрі Св. Тройці, а по ній Освячення Пасок на дворі під Катедрою.

● **Неділя Фомина, 2-го травня:** Митрополіча Візитація в Соборі Св. Покрови в Вінніпегу. За Літургією Висвячення в Іері Отця Диякона Володимира Кокорудза.

● **Неділя 9-го травня,** — Митрополіча Канонічна Візитація в м. Монреалі в Церкві Св. Покрови.

Понеділок, 10-го травня: Місійні Окружні Збори.

● **Неділя 6-го червня,** — Митрополіча Канонічна Візитація в м. Волей (під Ванкувером).

Понеділок, 7-го червня: Місійні Окружні Збори.

● **Неділя 20-го червня,** — Митрополіча Канонічна Візитація в м. Мус Джа, Саск.

Понеділок, 21 червня: Місійні Окружні Збори.

● **Субота — неділя 14-15-го серпня** — Митрополіча Візитація в Інституті в м. Саскатуні, Саск.

● **Привіт.**

Ваше Блаженство!

З приводу сповнення 83 року Вашого трудолюбного життя, повністю присвяченого

праці Українській Православній Церкві та для українського народу майже в усіх його виявах, в імені нашої молодечої організації пересилемо Вам наш найсердечніший привіт і просимо Вашого Благословення для нашої української православної молоді — членів Пласту.

За Станичну Старшину А. Качор — Станичний, Зеновія Денека — Секретар.

● **Нагорода учням у кінці шкільного року.** Одну частину цих книжечок-читанок ("Бог і Світ") ми подарували найбільш за служеним дітям — колядникам, а другу частину оставляємо, як нагороду за найкращий успіх в навчанні предметів українознавства, наприкінці шкільного року. Ми переконані, що нагорода висока і корисна для учнів!

Від учительського персоналу і від нас Отців-Катехитів, пересилаю Вашому Блаженству найглибшу подяку за такий цінний подарунок для наших пильних учнів!

З синівською відданістю і проханням про Архипастирське Благословення.

Прот. Дм. Фотій.

● **† Протоіерей О. Яків Боровський.** Ваше Блаженство! Дозвольте мені повідомити Вас про те, що 4-3-65 р. в нейсвільському госпиталі в Америці відійшов у вічність мій улюблений Тато Протоіерей О. Яків Боровський. Покійний Тато народився 3-4-1884 році на Великій Україні. Свій вік покійний Тато прожив поза Батьківщиною в таких країнах: Чехії, Польщі, Німеччині, а з 1951 року — в Америці. Покійний Тато працював на Христовій Ниві на Холмщині під Омфором Вашого Блаженства. Він працював віддано на Христовій Ниві, за що був Вашим Блаженством нагороджений Протоіерейством. Покійний багато потрудився в тому, щоб вернути від поляків Холмський Собор, який пізніше став Катедрою Вашого Блаженства. Прошу за душу покійного Тата Ваших Святих Молитов.

Остаюся з любов'ю до Вас та прошу Ваших Святих Молитов. О. В. Боровський.

● **"Дохристиянські вірування Українського народу"**, — це нова праця Митрополита Іларіона. Книжка на 424 сторінки. Ціна 4.50 д.

● **Новий Первоіерарх Православної Автокефальної Церкви в Чехословаччині.** Такого обрав Собор у Празі, — ним став Архiepіскоп Пряшівський Дорофей. Він народився на Закарпатті 1913-го року, в селянській родині. Року 1939-го був пострижений в монашество. Закінчив Духовну Академію в Ленінграді року 1955-го, того ж року став Єпископом Крем'янецьким, а в липні того ж року — Єпископом Пряшівським. Через 10 літ, року 1964-го був поставлений Пряшівським Архiepіскопом. Православна Церква в Чехословаччії стала автокефальною року 1951-го.

НАШІ ЧИТАЧІ ТА ПРИХИЛЬНИКИ.

● М. Іларіон як професор Ман. Унів.

Ваше Блаженство, Дорогий Владико
і Професоре!

Складаю Вам, Дорогий Професоре, щиро-сердечну подяку за Вашу невтомну працю для української науки та щирю допомогу українському студентству.

Ваші цінні виклади, які ми завжди слухали з великим захопленням, дали мені змогу багато глибше зрозуміти основи славістики й полюбити її.

Зокрема дякую за виклади й переведення іспиту із слов'янської палеографії.

Нехай Господь зберігає Вас і Ваші сили для дальшої творчої праці на славу Рідній Церкві і українській науці.

З почуттям глибокої вдячності і пошани до Вас, Іраїда Гарнавецька.

Вінніпег, 16.III.1965.

● "Бог і Світ". Книжечки Ваші дуже цінні, і вірні радо їх читають. Дай, Господи, ще багато таких і подібних книжечок видати!

Щиросердечно дякую за пам'ять і добру волю! Шановному Автору багатьох літ прожити на Славу Богові і нашому народові!

З християнським привітом:

Отець Є. Труфин.

ДОПОМАГАЙМО "ВІРИ Й КУЛЬТУРИ"!

● На Пресовий Фонд. Шлю при цьому на Пресовий Фонд "Віри й Культури" \$5.00. Н. Н.

Усім сердечна подяка!

● На Пресовий Фонд. Шлю при цьому на Пресовий Фонд "Віри й Культури" \$20.00. З християнським привітом П. С.

Сердечна подяка!

● З Похорону. В прилозі пересилаю на Фонд "Віри й Культури" \$7.00, зібраних на Похороні сл. п. Федора Сторосчука з Кадворт, Саск. Отець М. Стеценко.

Усім сердечна подяка!

● На Фонд "Віри й Культури". При цьому пересилаю на Фонд "Віри й Культури" \$5.70. Д-р. І. Розгін.

Сердечна подяка!

● На Фонд "Віри й Культури" зложили:

І. Редчук	\$2.00
Отець Іван Стус	\$2.00
Отець Г. Цукорник	\$2.00
Отець П. Запаринюк	\$1.00
Василь Насипаний	\$0.50
Отець О. Іванюк	\$0.50

Усім сердечно дякуємо!

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК.

Мова.

● П. К. Ковалів: Слов'янські фонемні. Походження і історичний розвиток. Нью-Йорк, 1965 рік, 256 ст. Видання НТШ.

Цінна й складна праця. Слов'янське мовознавство досі не мало ще такого суцільного курсу, де була б подана схема фонем в історичному розвитку, як цілість. Її тепер подає Проф. П. Ковалів.

● Українсько-російський словник. Укладачі: В. С. Ільїн, К. П. Дорошенко, С. Г. Левченко та інші. Видання Академії Наук. Київ, 1964 рік. 1064 ст. Буде видано 150.000 примірників (тепер вийшло 50 000 прим.).

● А. Г. Потап'євський: Російсько-український словник зварювальної термінології. 8000 термін. Видання Академії Наук. Київ, 1964 рік. Видано 1200 прим.

● А. А. Бурячок: Збірник вправ і завдань з порівняльної граматики східнослов'янських мов. Київ, 1964, 140 ст. Видано 7000 прим.

Для Педагогічних Інститутів.

● Збірник робіт аспірантів філологічного та історичного факультетів. Ред. кол.: К. Т. Кутковець, В. О. Борис, А. К. Ластовецька. Львів, 1963 рік, ст. 120. Видання Львівського університету. Видано 700 прим.

Уміщено 11 статей.

● Про культуру мови. Збірник. Ред. кол.: І. К. Білодід, М. А. Жовтобрюх та ін. Видання Академії Наук. Київ, 1964 рік, ст. 280. Видано 2500 прим.

Дано 25 статей.

● А. М. Марченко: Робота з лексичними синонімами. Посібник для вчителів. Київ, 1964 рік, ст. 168. Видано 12 600 прим.

● Етимологія. Досліди російської й інших мов. Видання Академії Наук. Москва, 1963 рік, 314 ст. Видано 1500 прим.

У Збірнику 30 статей з етимології.

● Вопросы диалектологии восточнославянских языков. Видання Академії Наук М., 1964 р. 208 ст. Видано 1800 прим.

Дано 12 статей.

● А. Т. Арсирий, Г. М. Дмитриева: Материалы по занимательной грамматике русского языка. Частина I, Москва, 1963 рік, 240 стор. Видано 210 000 прим.

● И. С. Ильинская: О богатстве русского языка. Видання Академії Наук. 72 ст. Видано 25 000 прим.

● В. А. Звегинцев: История языкознания XIX-XX веков в очерках и извлечениях. Часть I. Видання третє доповнене. М., 1964 рік, 468 ст. Видано 16 000 прим.

● Проблемы сравнительной филологии. Збірник статей з нагоди 70-ліття члена академії В. М. Жирмунського. Видання Академії Наук. М., 1964 рік, 486 ст. Видано 2100 прим.

Дано 50 статей окремих учених.

● Д. Н. Шмелев: Очерки по семасиологии русского языка. М. 1964, ст. 244. Видано 20000 прим.

● В. Д. Корольюк, Н. И. Толстой та ін.: Советское славяноведение. 5-ий міжнародний з'їзд славистів. Видання Академії Наук. М., 1963, ст. 84. Видано 1600 прим. Короткий огляд літератури 1945-1963 роки.

● А. Ф. Ломизов: Методика пунктуации. М., 1964 рік, ст. 332. Видання друге, виправлене й доповнене.

● В. П. Секирин: Заимствования в английском языке. Київ, 1964 рік, ст. 152. Видання Київ. університету. Видано 5000 прим.

● Лингвистическое источниковедение. Ред. С. И. Котков. Видання Академії Наук. М. 1963 рік, ст. 160. Видано 2000 прим.

Уміщено 15 статей.

● Н. С. Волгина, Д. Э. Розенталь, М. И. Фомина, В. В. Цапукевич: Современный русский язык. М., 1964 рік, ст. 456. Видано 50000 примірників.

● Я. А. Спринчак: Очерк русского исторического синтаксиса. Київ, 1964 рік, 152 стор. Видано 10 800 прим.

● Проблемы фразеологии. Дослідні матеріали. Збірка багатьох авторів. Гол. ред.: А. М. Бабкіна. Видання Академії Наук. Москва-Ленінград, 1964 рік. 320 ст. Видано 3000 примірників.

Дано 20 статей.

● Л. Н. Соловьева: Введение в английскую филологию. Ленінград, 1963 рік, 36 ст. Видано 8000 прим.

● В. М. Никитевич: Грамматические категории в современном русском языке. М., 1963 рік, 248 ст. Видано 54000 прим.

Релігія.

● Ю. Н. Змеев: Наука и религия о вселенной. Київ, 1964 рік, 72 ст. Видано 6900 примірників.

Агітаційне видання.

Історія.

● І. Г. Шовкопляс: Основы археологии. Учебный посібник. Київ, 1964 рік, 272 ст. Видано 5000 прим.

● Е. Л. Немировський, Б. С. Горбачевський: С книгой через века и страны. М., 1964 рік. 384 стор. Видано 22000 прим.

Це історія дукарства. Повно малюнків.

● Культура индейцев. Вклад коренного населения Америки в мировую культуру. М., 1963 рік, 328 ст. Видання Академії Наук СССР. Видано 3000 прим.

У книжці дано 7 статей різних учених. Повно малюнків.

● М. Ю. Брайтчевский: Когда и как возник Киев. Видання Академії Наук. Київ, 1964 рік, ст. 184. Видано 17000 прим.

● Н. А. Ковальский: Ватикан и мировая политика. М., 1964 рік, ст. 268. Видано 6000 прим. Видання Академії Наук.

● Лев Биковський: Михайло Олексієвич Ветухів. Вінніпег, 1964 рік, ст. 32.

● Я. Гайовий: Без сорому, без віри, без честот. Чикаго, 1963 рік, ст. 22.

● Г. А. Князев, А. В. Кольцов: Краткий очерк истории Академии Наук СССР. Видання Академії Наук. Москва, 1964 рік. 228 ст. Видано 22000 прим.

● A Preliminary Report of the Royal Commission on Bilingualism & Biculturalism.

Вступний рапорт Королівської Комісії про двокультурніст. Оттава, 1965 рік, 436 ст.

Мистецтво.

● П. І. Гаврилюк: Специфічні особливості змісту і форми в мистецтві. Монографія. Видання Академії Наук. Київ, 1963 рік, ст. 144. Видано 1000 прим.

ЕТИМОЛОГІЧНО-СЕМАНТИЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Видання друге.

Аплодисменти, -тів — оплески. До нас прийшло на поч. XIX в. з фр. *applaudissement*, від *applaudir* — бити в долоні на похвалу кому.

Аплодувати — бити в долоні на похвалу кому. Слово з лат. *applaudere* — бити в долоні, від *plaudere* — те саме, тут *ad* — перейшло в ар. З фр. *applaudire* — те саме. До нас прийшло в XVIII ст.

Апломб, -бу, з фр. *aplomb* — самовпевненість; перше значення: прямовісне положення, “за свинцем”, прямовісно, а переносно — холоднокровно. Зложення: *à* та *plomb* — свинець. До нас зайшло на поч. XIX віку. Див. *пломба*.

Апогей, -гея — найвищий ступінь, з гр. *ἀπόγειον* — далеко від землі, зложення: *apo* — від, *ge* — земля. З гр. лат. *arogaeum*. До нас прийшло в XVIII ст.

Вираз “апогей слави” — це калька фр. *l'arogée de la gloire*.

Апокаліпсис — Книга, що міститься на кінці Нового Заповіту, яку написав Апостол Іван. Гр. *apokálypsis* — відкриття, від гр. *apokálypto* — відкриваю, ст. сл. *откровение*.

Алф. пол. XVII в. л. 476: “Апоколипси — явлення”.

Лекс. 1627 р. 346: “Апокаліпсис — откровение або обявленье”.

Алф. XVII в. 476-48: “Апоколипсі — явлення”.

Апокрісис, -са, з гр. *apokrisis* — відповідь. Року 1598-го в м. Острозі вийшла книжка Христофора Філалета: “Апокрісисъ або одповѣдъ на книжки о Соборѣ Берестейскомъ”.

“Апокрісис — одповѣдъ” (Лекс. 1627 р. 346).

Апокриф, -фа — книга, яка не ввійшла в Канон Святого Письма, книга позаканонічна. З гр. *apokryphos* — таємний, захований, від *apokrypto* — ховаю, удавнину часте було *apokrypha biblia* — писані книги. Давне запозичення з гр. *Апокрифіч-*

ний — несправжній, недостовірний, фальшивий.

Спочатку наголос був апокріф, бо з фр. *apocryphe*.

Алф. XVII в. 686: “Апокриѳат — сумнієніє, их же истинна не вѣдает”.

Аполинарій, ст. сл. Аполлинарій, з гр. *Apollynarios* приналежний Аполону. Чол. ім'я.

Аполітичний — не політичний, байдужий. Походить з гр. *apolitikós* — неохочий до політики, зложення: *a* — не, без та *politikós* — державний, громадський. У нас з поч. XIX віку від фр. *apolitique*.

Апологет, -та — захисник чи оборонець якої ідеї. З гр. *apologétes*, від *apologéomai* — виступати в обороні, обороняти. До нас прийшло на поч. XIX в. з нім. *Apologet*.

Апологія — оборона, вихваляння. З гр. *apologia* — оборона чи виправдальна промова, від *lógos* — промова, слово. Відоме в XVII ст.

Апологетика — наука про правдивість Релігії. З гр. *apologetikós* — виправдальний, оборонний. Відоме в нас в XVIII віці.

Апологетичний — оборонний, виправдальний. З гр. *apologetikós* — виправдальний, зложення: *apo* — від, *logos* — слово, мова. До нас прийшло в XVIII ст. через фр. *apologetique*. Рос. *апологетический*.

Аполон, ст. сл. Аполлоній, з гр. *Apóllon*, чол. ім'я, — згубник, губитель.

Лекс. 1627 р. 346: “Аполлион — викореняющий, або затрачающий. И Аполлон є имя идола, ему же первообразно солнце”.

Лекс. 1627 р. 347: “Аполлоній — губитель, -ний”.

“Аполлоній (сл.) — губитель” (Алф. XVII в. 73).

Аполексичний удар. З гр. *apoplektikós* — розбитий паралічем. До нас прийшло в XVIII в. через фр. *apoplectique*. Рос. *апокалиптический*.

Аполплексія — раптовий параліч тіла або його частини. З гр. *apoplexia*, від *plessō* — б'ю, поражаю, *apoplexō* — поражаю ударом. Лат. *apoplexia* з гр. те саме. До нас прийшло з гр. чи з лат.

Сл. поч. XVIII ст.: “Аполплексія — параліч, пострел, родімец”.

Апостеріорі — твердити що з досвіду. З сер. лат. *a posteriori* — “із дальшого”, *posterior* — наступний, пізніший. До нас прийшло в XIX в. з нім. *aposteriori* — те саме (починаючи з філософа Лейбніца, 1648-1716).

Звідси *апостеріорний*, з нім. *aposteriorisch*.

Апостазія — віровідступництво, покиннення своєї Віри і перехід у другу. Слово постало ще за час перших годинь на Християнство в I-II-III віках. Слово з гр. зложення: *apo* — від, *stasis* — міцне стояння, *apostasía* — відпад від кого чи чого. Від *apostateo* — відпадати від кого-чого.

Апостат, -та — відступник, зрадник. З гр. зложення: *apo* — від, *státēs*, від *apostatéō* — відступати. *apostatēs* — зрадник, відступник. Старша форма XVIII віку *апостата*.

Лекс. 1627 р. 362: “Дьявол наперв'їй зверг ярмо і стався апостатою”. “Біліаль — апостата” 362.

Апостол — учень Ісуса Христа, посланий проповідувати Слово Його по всьому світу. Від гр. *apóstolos* посланець, від *apóstello* — посилаю.

Звідси *апостольський*, зах. укр. *апостольський*.

Ст. сл. *Апостоль, апостольскій*.

Лекс. 1596 р. 15: “Апостол — посланець”. Алф. XVII в. 49: “Апостоль (гр.) — посланник”.

Лекс. 1627 р. 347: “Апостол — посёл, посланец, посланик, легат”.

Апостроф, -фа — значок ' (як перетинка) в рукописах і стародруках, який заступає опущену букву. Апостроф у теперішньому укр. письмі показує ствердження звука, по якому стоїть, напр., ім'я (ще ім-я). З гр. *apóstrofos* — знак опущеної букви (в елізії), від гр. *apostrofo* — відводити, вертати; зложення: *apo* — від, з *ta strofe* — поворот. До нас прийшло в XVIII в. через фр. *apostrophe*.

Апофте́гма — короткий повчальний вислів, афоризм. З гр. *apophtheg-*

ma — дотепний вислів. До нас прийшло рано, десь у XVI ст.

Лекс. 1627 р. 361: “Апофте́гма — короткая а мудрая отповѣдь”.

Сл. поч. XVIII в.: “Апофте́гма — мудрая отповѣдь”.

Апофе́бз, -зу — прославляння когочого, урочисте завершення події. З гр. *apothéosis* обоження, від *apothéōō* — обожую, *theos* — Бог. До нас прийшло в к. XVIII в. через фр. *apothéose*.

Зах. укр. *апоте́бза*.

“Апіїв торг”, ст. сл. До *Апіїєва* торга (див. Діяння 28. 15). *Апіїв* Клавдій був децемвіром Риму (451-449), на честь його була поставлена статуя, чому й площа звалася *Апіїєвою* торговицею.

“*Апіїє в торг* — имя рынку Римского от *Апіїа*, нѣкоторого бурмістра, названный, от которого и Дорога *Апіїа* названа ест”. (Лекс. 1627 р. 346).

Апракос, -са — Євангелія, написана за порядком недільних читань, від Великодньої починаючи до наступного Великодня. З нар. пр. *áragos* недільний, святковий. Іпат. Літ. 6796: Апостол *апракос*. Псалт. 1296 р.: Євангеліє *опракос*. Вимова: *áпракос*.

Апрі́ль, *апрі́ля*, назва 4-го місяця, по-укр. *квітень*. Ст. сл. *апрі́ль*, з сер. гр. *aprilis*.

Ст. сл. форма *апрі́льсьє* в Остр. Єв. 1056-1057 р., в Ізборнику Святослава 1073 р. і ін. Форма *апрель* появляється в пам'ятках з 1405 р. (Шан. I. 132).

Походження слова неясне. Може від лат. *apricus* — “нагрітий сонцем, теплий, сонячний”. Інші виводять з лат. *aperire* — відкривати, розкривати. Шан. I. 132.

До зміни правопису в рос. мові писали *апрѣль*, — тут буква *ѣ* неоправдана.

Апрі́орі — незалежно від досвіду, з лат. *a priori* відвічно, первісно; зложення: *a* — від, *prior* — попередній. До нас прийшло в пол. XIX в. через нім. *a priori*.

Звідси *апрі́орні́й* — незалежний від досвіду, з нім. *apriorisch*.

Апроба́та зам. *апробація* часте в укр. мові. Див. *апробація*.

Апроба́ція — затвердження, одобрення, благословення. З лат. *approba-*

tio — одобрення, від *approbare* — одобрювати. До нас прийшло в поч. XVIII ст. через п. *aprobacja*.

Апробувати — одобряти. З лат. *approbare* — затверджувати, схвалювати, від *probare* — одобрювати; злочиння: *ad/ar ta probare*. До нас прийшло в XX в. через нім *aprobieren*.

Аптека походить від гр. *apothéke* — пивниця, склад, комора на всякий запас. Лат. *apotheca*. Давн. сл. *апотика*, *апотека*. Дуже довго слово “аптека” визначало по-старому тільки комірчину, пізніше склеп, крамницю взагалі, і тільки в XVI ст. почало визначати склеп речей на лікування. Ще о. В. Григорович-Барський у своїх “Странствованіях” 1723-1747 р. писав, що бачив “много апотекъ си есть коморъ купеческихъ” (з видання 1885 р. I. 162).

Азбуковник пол. XVIII ст. на л. 686 подає: “Абдыка — домъ врачевный. Абдекаръ — врачъ, иже зеля врачевная составляетъ”. При обох словах зазначено, що вони латинські, джерело — Граматика 1596 р. л. 53.

Зах.-укр. *аптика*. До нас прийшло через п. *apteka* в XVI віці.

Лекс. 1596. 76: *Врачебница* — дом, где лѣчат, и тиж аптыка.

Алф. XVIII в. 686: “Абдыка (ла.) — домъ врачевный” “Апотэки (лат.)

погребы и житницы” 69.

Лекс. 1627 р. 26: “Врачебница — дом, где лѣчат и тиж аптыка”. Ст. 281: *Хранительница* — аптыка.

Аптэка. “Вірно, як в аптэці” — докладно, точно, ретельно. В аптеках рецепти — під великою карою — мусять виконуватися справді точно. Вага в аптэці вважається за найвірнішу, і в приказку ввійшла. Харч. “Волинь” III. 274: “Поставили мішка на вагу. — Ніби в аптэці!” Цебо — вага вірна.

Аптэкар, -ря — господар аптеки. З лат. нім. *Apotheker*. До нас прийшло в XVI ст. може через п. *aptekarz*. Зах. укр. *аптікар* свідчить про грецьку вимову.

Лекс. 1596 р. 53: “Аптэкаръ (лат.) — лѣкаръ, рекше врачъ, иже врачевская зеля составляетъ”.

Лекс. 1627. 437: *Аптыкар*, що олѣйки робит.

Алф. XVII в. 53: “Аптэкаръ — лѣкаръ, рекше врачъ, иже врачевская зеля составляетъ”.

“Абдекаръ (лат.) — врачъ, иже зеля врачевная составляетъ”. (Алф. XVIII в. 686).

Апчхі — звуконасл. чханню. Харч. III. 391: *К-х-апчхи!* — Простудились, чи що?

(Далі буде).

† Іларіон.

Зміст 6 (138) числа за квітень 1965-го року місячника Українського Богословського Товариства “Віра й Культура”:

† Іларіон: Воскресе Мати Україна! Великодня поема.

† Іларіон: Любімо Українську Православну Церкву, як душу свою! Великодне Послання.

† Іларіон: Христос Воскрес! Вірш.

Проф. Д-р П. Ковалів: Праця над українським наголосом.

† Іларіон: Служити народові — то служити Богові. У чому суть Християнства. Богословська студія.

† Іларіон: Денник моєї душі. XII: Господня творчість безконечна. Релігійна поезія.

† Архиепископ Андрей: Римська унія не для українців. Експерименти Риму над українською душею. Почаївський монастир був

православний.

Архимандрит Іов: Паломництво по Святих Місцях Сходу. В Афінах.

† Іларіон: Боротьба проти нового календаря. Учимося зо своєї історії!

Про Таїнство Покаяння.

† Іларіон: Етимологічно-семантичний словник української мови.

Наукове й культурне життя.

Церковна хроніка.

Митрополічі Візитації.

Наші Читачі про “Віру й Культуру” та її видання.

Усі допоможімо “Вірі й Культурі”!

Серед нових книжок.

Хроніка українського культурного життя (на окладинці).

Передплата річна 4 дол., піврічна 2 дол., чвертьрічна 1 дол., окреме число 40 центів. Адреса: “Faith and Culture”, 101 Cathedral Ave., Winnipeg 4, Man., Canada.

(Закінчення зо ст. 2 обгортки)

Україну. Присутні оваційно вітали гостинні виступи солістки метрополітен опери Шарлотти Ордасі-Баранської і тенора Василя Мельничина.

● **Шевченківська конференція в Полтаві.** В актовому залі педагогічного інституту в Полтаві відкрилась традиційна наукова Шевченківська конференція, на яку прибули літератори, мистецтвознавці, науковці, викладачі вищих шкіл з усієї республіки.

З доповідями виступили старший науковий співробітник Інституту слов'янознавства Академії Наук з Москви, кандидат історичних наук В. А. Дояков ("Завдання і методи вивчення революційних зв'язків Шевченка"), члени-кореспонденти Академії Наук УРСР лауреати Є. С. Шаблювський ("Шевченко і світова прогресивна культура") та Є. П. Кирилюк ("Методологічні проблеми сучасного шевченкознавства").

Протягом двох днів роботи конференції було прочитано більше двадцяти доповідей.

● **Пам'яті Максима Рильського.** В будинку радянської культури у Варшаві 10-го березня 1965 року відбувся літературний вечір, присвячений пам'яті українського поета Максима Рильського. Із спогадами про поета, видатного перекладача численних творів польських поетів, виступив Леопольд Левін. Про Рильського — діяча в галузі зміцнення радянсько-польської дружби — говорив Єжи Енджевич.

● **Ніщинський.** Недавно музична картина "Вечерниці" П. Ніщинського вийшла в світ у київському видавництві "Мистецтво". Але наклад цієї перлини української хорової музики — тільки 500 примірників на всю Україну ("Радянська Культура", 25 лютого 1965).

● **Київська кіностудія працює для РРФСР.** "Київська кіностудія випускає кожного року по 5-10 фільмів для середньої школи, стільки ж — для учнів технікумів, студентів вузів, для професійно-технічних закладів. Всього — близько 40 картин.

Та тільки майже всі вони виготовлені на замовлення Міністерства освіти РРФСР, Міністерства вищої і середньої освіти РРФСР та інших міністерств і відомств Російської Федерації. І лише три (за десять останніх років) — на замовлення Міністерства освіти УРСР.

Чому? Чим пояснити, що не замовляють фільмів, які можуть становити певний інтерес в українських школах? ("Радянська освіта", 13 червня 1964 р.)

● **Українська історія для молоді.** "Вийшла захоплююча книга відомого українського до-

слідника професора Голубицького: "Гомін, гомін по діброві" (Дитвидав, К. 1963). Написана в популярній формі для середнього шкільного віку, книга має велике пізнавальне значення.

Спеціаліст з історії Запорізької Січі В. О. Голубицький більшу частину своєї праці відводить козацтву. Учні ознайомлюються з виникненням козацтва та Запорізької Січі, з його боротьбою проти внутрішнього і зовнішнього ворога". ("Радянська освіта", 24 жовтня 1964 р.)

● **Ще один український боржом.** Нещодавно в селі Нижня Ростка, Закарпаття, геологи під час розвідувальних робіт, знайшли воду. При детальному аналізі встановлено, що вода має лікувальні якості типу боржом. Аналогічну воду знайдено також біля Ужгороду, Хусту, Виноградова, Мукачеве й інших місцях.

● **Хоч викидай на смітник.** Одеська музична фабрика виробляє такі дека до скрипок та смички, — пише кореспондент "Радянської Культури" з 28 лютого 1965 р., — що їх без вагання прямисінько з цеху треба викидати на смітник.

СЕРЕД НОВИХ КНИЖОК.

Різне.

● Календар Українського Народного Союзу на 1965 рік. Джерзі Сіті, 1965 рік, ст. 224. Повно статтей та малюнків.

● Наукові записки Українського Техн.-Госп. Інституту, т. 5. Мюнхен, 1964 рік, ст. 248..

Уміщено 34 статті.

● Наукові записки ч. 7, 1963. Видання Українського Вільного Університету. Мюнхен, 1963 р. 240 ст.

Уміщено 12 статтей.

● Вісник Львівського Університету, серія філологічна. Видання Львівського університету. Львів, 1964 рік, ст. 144. Видано 1500 примірників.

Тут уміщено 12 статтей, присвячених дослідам творів Т. Шевченка.

● СВУ-СУМ Збірник 2. Нью-Йорк, 1964 р., 272 сторінки.

Багато статтей.

● Р. Б. Гаріб'ян, М. Г. Макаров: Анатомія і фізіологія людини. Підручник для 8 класу середньої школи. Переклад з російської мови зробив К. К. Панчула. Київ, 1964 р. ст. 248. Видано 250.000 прим.

● Oleg S. Pidhaini: The Ukrainian-Polish problem in the dissolution of the Russian empire 1914-1917. Торонто — Нью-Йорк, 1962 р.

Mr. M. Woron
1714 — 26 Ave., S.E.
Calgary, Alta.

Return Postage Guaranteed by
"FAITH AND CULTURE"
101 Cathedral Avenue
Winnipeg 4, Man., Canada